

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
KATEDRA APLIKOVANÉ GEOINFORMATIKY
A ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ (FŽP)

**Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování v rámci
ÚAP**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Daniel Franke, Ph.D.

Bakalant: Petr Křenek

2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petr Křenek

Územní technická a správní služba

Název práce

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování v rámci ÚAP

Název anglicky

Defunct places in the Karlovy Vary region and their mapping within ÚAP

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je návrh a praktické ověření metody pro vyhodnocení hodnot území v podobě pozůstatků (reliktů) zaniklých sídel v krajině a možnostmi jejich zapojení v současné krajině a sídelní struktuře. V rámci popsané metody bude navrženo zapojení získaných dat do struktury ÚAP (ORP a kraje) a návrh využití získaných informací v pravidelných aktualizacích ÚAP. Toto využití předpokládá určitou generalizaci dat, která bude popsána na základě praktického ověření na vybraném území Karlovarského kraje.

Metodika

Na základě literární a mapové rešerše bude navržen rámcový okruh mapovaných hodnot a metoda pro jejich mapování a ukládání do rozšířené struktury jevů ÚAP. Jako základní rámec pro identifikaci hodnot území budou využity jednak existující zdroje informací (územně analytické podklady, historická mapová díla, statistické informace lexikonu obcí, atd.) a dále terénní průzkum území, který umožní zpřesnění mapovaných hodnot. Získaná data budou průběžně ukládána do připravené datové vrstvy ÚAP. Na základě získaných dat bude navržen způsob jejich zapojení do aktualizací ÚAP (ORP a kraje) a jejich vyhodnocení, které z podstaty územních hodnot bude sloužit jako podklad pro studie krajin nebo sídelní struktury kraje.

Doporučený rozsah práce

cca. 40 stran + mapové výstupy v podobě schémat a kartogramů

Klíčová slova

hodnoty, Karlovarsko, ÚAP, GIS

Doporučené zdroje informací

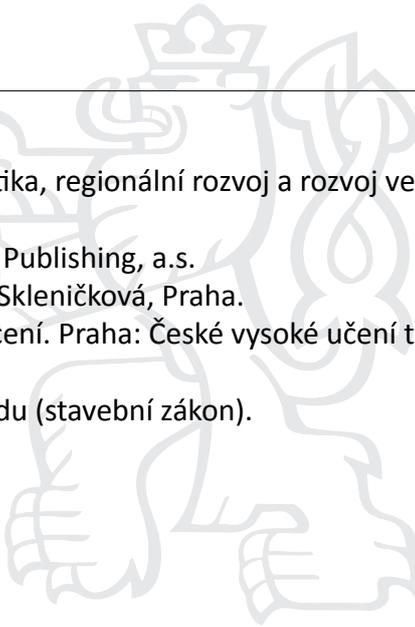
HUDEČKOVÁ H., LOŠŤÁK M., ŠEVČÍKOVÁ A., 2008: Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. Česká zemědělská univerzita, Praha, 13 s.

MAIER K. a kol., 2012: Udržitelný rozvoj území. Praha: Grada Publishing, a.s.

SKLENIČKA P., 2003: Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková, Praha.

VOREL I., KUPKA J., 2011: Krajinný ráz : identifikace a hodnocení. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Daniel Franke, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované geoinformatiky a územního plánování

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2017

doc. Ing. Petra Šímová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 3. 2017

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 11. 04. 2017

Prohlášení autora bakalářské práce:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování v rámci ÚAP“ vypracoval samostatně, a to za použití uvedených zdrojů.

V Karlových Varech, 13. března 2017

Petr Křenek

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Danielovi Frankovi, Ph.D. z Katedry aplikované geoinformatiky a územního plánování, České zemědělské univerzity v Praze.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je návrh a praktické ověření metody pro vyhodnocení hodnot území v podobě pozůstatků (reliktů) zaniklých sídel v krajině a možnostmi jejich zapojení v současné krajině a sídelní struktuře. V rámci popsané metody bude navrženo zapojení získaných dat do struktury ÚAP (ORP a kraje) a návrh využití získaných informací v pravidelných aktualizacích ÚAP. Toto využití předpokládá určitou generalizaci dat, která bude popsána na základě praktického ověření na vybraném území Karlovarského kraje.

Metodika:

Na základě literární a mapové rešerše bude navržen rámcový okruh mapovaných hodnot a metoda pro jejich mapování a ukládání do rozšířené struktury jevů ÚAP. Jako základní rámec pro identifikaci hodnot území budou využity jednak existující zdroje informací (územně analytické podklady, historická mapová díla, statistické informace lexikonu obcí, atd.) a dále terénní průzkum území, který umožní zpřesnění mapovaných hodnot. Získaná data budou průběžně ukládána do připravené datové vrstvy ÚAP. Na základě získaných dat bude navržen způsob jejich zapojení do aktualizací ÚAP (ORP a kraje) a jejich vyhodnocení, které z podstaty územních hodnot bude sloužit jako podklad pro studie krajin nebo sídelní struktury kraje.

Klíčová slova:

Hodnoty, Karlovarsko, ÚAP, GIS

Abstrakt

The aim of this thesis is the design and verification of practical methods for evaluating the values of the territory in the form of remains (relicts) of extinct settlements in the landscape and their possible involvement in the current landscape and settlement structure. Within the described method will be proposed to the involvement of the acquired data into the structure of UAP (ORP and regions) and the proposal for the use of information obtained in regular updates PAM. This use implies a certain generalization of data, which will be described on the basis of practical verification of the selected area of the Karlovy Vary repents.

Metodika:

The aim of this thesis is the design and verification of practical methods for evaluating the values of the territory in the form of remains (relicts) of extinct settlements in the landscape and their possible involvement in the current landscape and settlement structure. Within the described method will be proposed to the involvement of the acquired data into the structure of UAP (ORP and regions) and the proposal for the use of information obtained in regular updates PAM. This use implies a certain generalization of data, which will be described on the basis of practical verification of the selected area of the Karlovy Vary repents.

Keywords

Settlement, defunct settlement / village, artifacts, history, Karlovy Vary Region

OBSAH

ÚVOD	1
CÍL PRÁCE	1
1. METODIKA	2
2. HODNOTY	4
2.1 HODNOTY CHRÁNĚNÉ PODLE PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	6
2.2 HODNOTY, KTERÉ SE ZJIŠŤUJÍ VLASTNÍM PRŮZKUMEM.....	6
2.3 KULTURNÍ HISTORICKÉ HODNOTY KRAJINY - ZÁKLADNÍ TYPOLOGIE .	10
2.4 ESTETICKÉ HODNOTY KRAJINY	10
2.5 PŘÍRODNÍ HODNOTY KRAJINY	10
2.6 KULTURNĚ - HISTORICKÉ HODNOTY KRAJINY	11
3. ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY	12
3.1 ČÁST „PODKLADŮ“	13
3.2 ČÁST „ROZBOR UDRŽITELNÉHO ROZVOJE“	13
4. DATOVÝ MODEL KARLOVARSKÉHO KRAJE.....	15
5. APLIKAČNÍ ČÁST	18
5.1 CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ	18
6. DATOVÁ PROBLEMATIKA	28
6.1 DATA PŘEDANÁ NA ZÁKLADĚ ZÁKONNÉHO ZMOCNĚNÍ.....	28
6.2 DATA ZPRACOVÁVANÁ NA ÚROVNÍCH ORP.....	29
6.3 PROBLÉMY ZPRACOVATELŮ	30
6.4 NÁZVOSLOVÍ.....	30
7. VÝSLEDKY PRÁCE:	32
7.1 PARAMETRY	32
7.2 ODBORNÁ SEKCE	33
7.3 VEŘEJNÁ, ZÁJMOVÁ SEKCE - Z ODBORNÍKŮ A LAIKŮ	33
7.4 VSTUPY METODY PRO ODBORNOU SEKCI.....	34
7.5 HODNOTY ÚZEMÍ, CHRÁNĚNÉ PODLE ZVLÁŠTNÍCH PŘEDPISŮ.....	34
7.6 HODNOTY ÚZEMÍ, KTERÉ SE ZJIŠŤUJÍ VLASTNÍM PRŮZKUMEM	34
7.7 PODKLADY – MAPOVÁ DÍLA.....	36
7.8. VÝSLEDKY MAPOVÁNÍ.....	37
DISKUSE.....	44
ZÁVĚR	45
LITERATURA	47

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

TABULKY	49
OBRÁZKY	49
SOUPIS POUŽITÝCH ZKRATEK.....	50
PŘÍLOHY	51

Úvod

Bakalářská práce zpracovává návrh metodiky pro vyhodnocení hodnot pozůstatků (reliktů) zaniklých sídel v krajině a možnostmi jejich zapojení v současné krajině a sídelní struktuře. Jako základní rámec využívám informací z územně analytických podkladů a ostatních zdrojů jako jsou historická mapová díla, statistické informace lexikonu obcí a dalších. Výsledek bude využitelný jako analytické vrstvy v datovém modelu Karlovarského kraje, které budou sloužit jako podklad pro studie krajin nebo sídelní struktury kraje.

Cíl práce

V pořizovatelské praxi při pořizování územně plánovacích dokumentací všech typů se setkáváme s rozdílným přístupem vyhodnocování pozůstatků historického osídlení krajiny. S ohledem na požadavky zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále jen „stavební zákon“) a vyhlášky č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, v platném znění, chybí metoda, na základě které bude možné připravit GIS podkladovou vrstvu. Tato by sloužila jako podklad pro projektanta jako doprovodná vrstva při zpracování studií krajin Karlovarského kraje. V současnosti je dostatek informací o zaniklých sídlech, organizovaných převážně v bodové vrstvě. V rámci pořizování datových vrstev územně analytických podkladů chybí vrstvy, které evidují reliktů (zbytky světských, sakrálních staveb, přírodních prvků, jako jsou stromořadí, nebo projevů činnosti člověka – stará důlní díla). Tyto informace lze vyjádřit v mapových podkladech pomocí bodů, linií nebo ploch. V současné době máme detailně zmapovaná jednotlivá zaniklá sídla běžnými metodami. Fakta o jejich existenci zaniklých sídel jsou uvedena v rozličných publikacích včetně mapování ale s rozdílnou rozlišovací schopností. Rozdrobenost informačních zdrojů neumožňuje využití v územně plánovací činnosti. Z tohoto důvodu jsem si pro svou práci vybral zpracování metodiky, na základě které bude možné fakta doplnit do datových vrstev ÚAP.

1. Metodika

V této práci se soustředím o komplexní doplnění informací zaniklých sídel nebo jejich artefaktů do vrstev územně analytických podkladů Karlovarského kraje. V současné době máme dostatek veřejných zdrojů s odpovídající kvalitou, ze kterých je možné připravit datové sady, které poslouží pro vlastní průzkum a doplnění hodnot. Navrhuji připravit datovou sadu v rámci územně analytických podkladů, ve kterých chybí v datovém modelu informace o historických fragmentech, které jsou pozůstatkem historického osídlení původní krajiny. Toto osídlení lze doložit jak z historického mapování, tak z doložených informací ze sčítání obyvatel jednotlivých sídel. Z těchto informací je možné pomocí analytických postupů připravit pracovní verzi datových sad, která bude podkladem pro následné využití ve vrstvě průzkumů a rozborů. Tato data bude možné pravidelně upgradovat pořizovateli územních plánů tak, aby odpovídala možnostem současného využití. Protože se jedná o data o osídlení, bude možné tyto analýzy provádět z dat předaných poskytovateli a verifikovat informacemi získanými z veřejných zdrojů jakou jsou historická data ČUZK.

Pro potřeby bakalářské práce se zaměřím na časovou osu, jejíž počátek nastavím na rok 1945 do současnosti. Karlovarský kraj je velice příhodný terénem pro mapování a průzkum zaniklých sídel a to z důvodu nejvyšší hustoty zaniklých sídel po roce 1945 a to téměř o řád oproti ostatním krajům. Významným fenoménem je působnost poměrně rozsáhlých ploch vojenského prostoru, který se postupně během 20. století v rámci kraje stěhoval z oblasti Pramenů (Vojenský výcvikový prostor Prameny) do oblasti Doupovských hor (Vojenský újezd Hradiště, který k 31. 12. 2016 prošel menší prostorovou reorganizací). V posledně jmenovaném je největší počet zaniklých obcí cca 53. Z hlediska badatelského jsou paradoxně nejcennější lokality po bývalých vojenských prostorech, z hlediska tvorby urbanizované krajiny pak území bývalých Sudet, kde došlo k masivnímu vysídlení po roce 1945. Převážně to jsou obce, samoty a osady nebo dvory, které jsou rozmístěny mimo zastavěná území obcí a lokality povrchového dolování. V mé práci se soustředím na doplnění struktur územně analytických podkladů o data získaná z odborných kruhů ale i z významných zdrojů laické veřejnosti. Zpracování dat je prováděno v programu ESRI, ArcGIS 10.3., na dvoumonitоровém pracovišti s výkonným PC HP Mobile Workstation.

Pro potřeby vyhodnocení jsem si připravil naimportovanou datovou vrstvu v souřadném systému S-JTSK z portálu „Zaniklé obce“. Jako pomocnou vrstvu jsem

využil kompletní geodatabázi ÚAP Karlovarského kraje, včetně její symboliky. Na této je možné aktivovat současnou dopravní infrastrukturu a hranice zastavěného území obcí, nebo jinou vhodně zvolenou vrstvu.

Pro připojení podkladových map jsem využil připojení pomocí WMS služeb. Do připravených mapových rámců jsem vložil základní mapy ZM10 a aktuální ortofoto. Na tyto podklady jsem přiřadil datovou vrstvu opatřenou příslušnými symboly a se zapnutým filtrem pro obce, osady, samoty a dvory. Jako pomocnou historickou informaci volím Císařské povinné otisky stabilního katastru v měřítku 1:2880 (z 1826 – 1843). Na druhém monitoru jsem vyhodnocoval císařské otisky a ortofoto z let 1952-53 pro stejné území. Zde je třeba využít detailního šetření a to příslušným zvětšením až na měřítko 1: 3 780, kdy se zobrazí i polygony katastrální mapy. Na tomto snímku je zobrazena informace těsně po druhé světové válce, mnohdy před demolicí jednotlivých objektů a často s původní cestní sítí. Výsledkem je vyhodnocení zbylých artefaktů se záznamem informací do SHP. Do připravené liniové vrstvy je v případě potřeby možné zaznamenat historickou cestní síť a do polygonové vrstvy pak rozsah zastavěného území. Tyto vrstvy budou dále sloužit jako podkladové pro potřeby územního plánování a další zpracovatele. Účelem nově zařazených vrstev ÚAP, je signalizovat historickou stopu člověka v území.

2. Hodnoty

Krajina je všude kolem nás. „*Krajina představuje dynamický prostorový systém zemského povrchu, ve kterém jsou člověk a jeho aktivity v interakci s přírodními podmínkami, a přírodními zdroji v území, které vytvářejí předpoklady pro existenci organismů, ekosystémů i lidské společnosti*“ (Atlas krajiny ČR, 2009).

Jak uvádí (Sklenička 2003), krajina je médium, které zprostředkovává vliv tradice ve své vývojové dualitě (tradice - inovace) a jako taková je nositelem kulturní kontinuity, regionální identity a přes tuto i kulturní diverzity. Významným hlediskem je historická hodnota, která je jednou ze základních složek kulturní krajiny. Zásahy člověka do krajiny a to buď ve formě úprav krajiny, nebo staveb, jsou v historickém kontextu autentickým výrazem své doby a jsou v různém stádiu zachované do dnešních dob. Tato svědectví jsou téměř vždy spjata s historickými událostmi a významnými osobnostmi. Výsledkem všech pozitivních zásahů člověka do krajiny jsou téměř vždy hodnoty. Člověk již od prvopočátku významně využíval původních hodnot krajiny. Zpočátku pro obživu, později jako hodnot duchovních pro své osobní potěšení.

Podle (Maiera K.,2012), rozeznáváme **hodnoty v kontextu udržitelného rozvoje a hodnoty území**. Hodnota jako udržitelný rozvoj zahrnuje vlastní hodnotu, to je hodnota živé a neživé krajiny (včetně vnitřních hodnot člověka) a dále účelové hodnoty. Pokud budeme účelovou hodnotu demonstrovat na hodnotách krajiny, lze tuto dále členit na hodnoty ekologicko stabilizační (regulace klimatu, regulace koloběhu vod), nebo jako zdroj surovin a obživy (voda, potraviny, horniny) a konečně na kulturní hodnoty krajiny. Kulturní hodnota dále nabývá atributu **formy** (fyzické měřitelné prvky - voda, vegetace, geomorfologie), **vztahů v rámci komunity mezi krajinou a lidmi** (symbolika, spiritualita, zdroj identity jednotlivce) a konečně **činnosti, přírodních procesů** (počasí, změny ročních období). Ekonomické a sociologické pojetí hodnoty lze chápat jako čistě ekonomické (nositelem hodnoty může být cokoliv - předmět, bytost, myšlenka ale i přátelství). Z tohoto pohledu je vnímání hodnot člověka velice spektrální a vymezení má i svá úskalí. Hodnoty a děje v území mají vnější vliv a působí na své okolí jako pozitivní nebo negativní externality. V pojetí sociologickém lze chápat pojetí hodnot z pohledu člověka jako univerzální, protože úzce souvisí s antropologickým, sociálním a osobnostním rozměrem lidské existence. Obsahy hodnot nejsou zdaleka tak univerzální, protože úzce souvisí s kulturním chápáním člověka. Proto nelze najít vyvážený stav a univerzálně zakotvit do

zákonů celý hodnotový systém, protože se chová příliš dynamicky. Je nezbytné se o jeho dosažení opakovaně snažit, a to ve všech rozhodovacích procesech, které souvisí s rozvojem území. Celý hodnotový systém je nutné vždy analyzovat jako soubor různých vazeb. Výsledkem mezi vazbami hodnot a udržitelností jsou stavy, které popisují vazby vzájemně posilující, přes nezávislé, až po vazby vzájemně se oslabující. V procesu vzájemného soupeření hodnot přirozeně dochází k různým nerovnostem, které by měly být z hlediska udržitelného rozvoje území co nejmenší. Výsledky procesů vedou k identifikaci specifických hodnot v každém území a následným krokem je podpora rozvojových potenciálů území.

Historicky si vládcové různých kultur budovali svá sídla v místech, která byla bezpečná ale i obklopená krásnou přírodou. Každá doba a zeměpisná poloha měla a má svá specifika. Na několika příkladech kultur, je možné demonstrovat civilizační hodnoty. Podle starých pověstí vybudoval ve starém Babylónu král Nabukadnesar II. pro svou královnu Amytis roku 600 př. n. l. pověstně "Visuté zahrady Semiramidiny". Vládcové Egypta nezapomínali ve svých nových sídlech vybudovat jak paláce sloužící jako správní centra, tak i pro duchovní potřebu tehdejší společnosti. Palácové komplexy byly doplňovány o zahrady a nádherné vodní prvky a to vše na významné přírodní hodnotě řece Nilu. Významným neolitickým osídlením na ostrově Kréta, poblíž současného hlavního města Iraklion, byla Mínojská civilizace se svým labyrintovým palácovým komplexem Knóssos. Do současné doby se nám zachoval důkaz jak technické tak i estetické vyspělosti tehdejší civilizace, (Svoboda, 1998). Kultura antického Říma využívala stavitelských schopností Etrusků a budováním dopravní a technické infrastruktury sídel a byla na vysoké úrovni své doby. Akvadukty byly a jsou významným technickým, ale i vizuálním prvkem v krajině. Stávají se tak trvalou hodnotou doby. Civilizační hodnoty staré Číny jsou nedílnou součástí se svojí kulturní stopou v krajině a významnou hodnotou do současnosti. Dávni vládcové na pozadí pevných dynastických struktur budovali svá okázalá sídla a harmonizovali je s krajinou. Příkladem je palácový komplex na severozápadním předměstí Pekingu, kde se rozkládá komplex na ploše 2,9 km². Přibližně na 3/4 se rozkládají vodní plochy, ostatní je přibližně 3000 různorodých staveb (Wang, 2006).

Na vodorovné ose dějin tak postupně krajina dostává novou tvář. Na pozadí válečných událostí mnohé civilizace vznikají, jiné opět zanikají. Hodnoty v krajině však zůstávají a to v různém stádiu dochovanosti. Některé již pohltila krajina a některé zůstávají jako relikty doby v současném poznání krajiny. Hodnoty v území jsou velmi

rozmanité a mají pro jednotlivé regiony svá specifika. Z tohoto důvodu je nelze plně standardizovat a předepsat kompletní seznam. V souvislostech s dochovanými urbanistickými strukturami sídel jako kulturní hodnoty, dělíme hodnoty z hlediska ÚAP na dvě kategorie:

2.1 Hodnoty chráněné podle právních předpisů, označované jako „tvrdé“

Jsou to převážně sledované jevy, limity využití území a to zejména z oblasti ochrany památek a ochrany přírody. Tyto mají své zákonné poskytovatele, jako jsou Národní památkový ústav (se svým zákonem o památkové péči) a dále ministerstvo životního prostředí (se svým zákonem o ochraně přírody a krajiny) Urbanistické hodnoty je třeba individuálně strukturovat dle charakteru území.

2.2 Hodnoty, které se zjišťují vlastním průzkumem (s pomocí literatury, a internetových zdrojů), označované jako „měkké“

- Urbanistické hodnoty

Obrázek č. 1 - příklad, Praha Malá Strana (zdroj: archiv autora)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

- Region lidové architektury

Obrázek č. 2 – příklad, Jetřichovice – Vysoká Lípa (zdroj: archiv autora)

- Historicky významné stavby

Obrázek č. 3 - příklad, Krásný Dvůr (zdroj: archiv autora)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

- Architektonicky cenná stavby

Obrázek č. 4 - příklad, Zámek Lednice (zdroj: archiv autora)

- Významná stavební dominanty

Obrázek č. 5 - příklad, Kolonáda Valtice (zdroj: archiv autora)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

- Místo významné události

Obrázek č. 6 - příklad, zámek Kynžvart (zdroj: archiv autora)

- Významný vyhlídkový bod

Obrázek č. 7 - příklad, Bořeň (zdroj: archiv autora)

Nejčastěji se v ÚAP dělí hodnoty na přírodní, kulturně civilizační hodnoty území (podle zákona), dále na urbanistické a architektonické hodnoty (podle vyhlášky). Kulturní a civilizační hodnoty bývají v rámci ÚAP spojovány. Otázkou je, jak civilizační hodnoty uchopit, protože kulturní hodnoty jsou podmnožinou hodnot civilizačních.

2.3 Kulturní historické hodnoty krajiny - základní typologie

Člověk jako hlavní fenomén v krajině, působí v krajině od neolitu a postupně zde buduje svá sídla. S historickým vývojem a novými poznatky, člověk postupně přetváří krajinu, za přispění technologií doby. Nejvýraznější antropogenní změnou v plošném měřítku je vegetační pokryv území. Člověk hospodářsky využívá nebo zabývá krajinu, buduje dopravní a technickou infrastrukturu.

2.4 Estetické hodnoty krajiny

je projev přírodních a kulturních hodnot včetně vztahů v krajině. Je to průmět charakteristik místa do kladných a záporných hodnot.

Obrázek č. 8 - příklad, Myslivny (zdroj: archiv autora)

2.5 Přírodní hodnoty krajiny

je přírodní hodnota určena přírodními charakteristikami dané oblasti či místa z hlediska funkce, původnosti a historického vzniku.

Obrázek č. 9 - příklad, U Dolského mlýna (zdroj: archiv autora)

2.6 Kulturně - historické hodnoty krajiny

jsou pocitově vnímané přírodní a kulturní rozmanitosti. Pojem je chápán ve smyslu mnohoznačnosti v kladném i záporném slova smyslu.

Obrázek č. 10 - příklad, město Loket (zdroj: archiv autora)

3. Územně analytické podklady

„Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský vývoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích“ (Zákon č. 183/2006 Sb.).

Územně analytické podklady patří dle § 25 mezi územně plánovací podklady, které zjišťují a vyhodnocují stav území, ověřují možnosti a podmínky změn v území. Součástí legislativy jsou od roku 2006, v zákoně 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů. Náležitosti ÚAP jsou uvedeny v prováděcí vyhlášce č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění vyhlášky 458/2012 Sb.

Územně analytické podklady, částečně nahrazují bývalou etapu průzkumů a rozborů dle zrušeného zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu. ÚAP jsou ve smyslu § 27 zákona 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění (dále jen "stavební zákon"), jsou územně plánovací podklady pro pořizování územních plánů, regulačních plánů, územních studií, zásad územního rozvoje kraje a Politiky územního rozvoje ČR ve znění Aktualizace č.1. Územně analytické podklady slouží pro vyhodnocování vlivů územně plánovací dokumentace na udržitelný rozvoj území, posuzování vlivu záměrů na životní prostředí. Stavební zákon rozeznává územně analytické podklady obcí (zpracovávané pořizovatelem ORP), územně analytické podklady krajů (kde pořizovatelem je kraj). V návrhu novely stavebního zákona jsou územně analytické podklady ČR (pořizovatelem je Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky). Dle současné právní úpravy je cyklus aktualizace dvouletý a to tak, že se zpracují ÚAPo (dále jen „ÚAPo“) a následně ÚAPk (dále jen „ÚAPk“), které jsou následně o půl roku posunuty. První ÚAP obcí byly pořizeny k 31. 12. 2008, krajů k 31. 6. 2009. První pořízení a následné aktualizace jsou zřejmé z následující tabulky.

Tabulka 1 - Etapy pořizování ÚAP (zdroj: ÚAP)

etapy/typy	ÚAP obcí (pořizovatel ORP)	ÚAP krajů (pořizovatel kraj)
	rok	rok
první pořízení ÚAP	31.12.2008	30.6.2009
1. aktualizace ÚAP	31.12.2010	30.6.2011
2. aktualizace ÚAP	31.12.2012	30.6.2013
3. aktualizace ÚAP	31.12.2014	30.6.2015
4. aktualizace ÚAP	31.12.2016	30.6.2017

Územně analytické podklady obsahují tyto části:

3.1 Část „Podkladů“

Podklady pro udržitelný rozvoj území, zahrnují zjištění a vyhodnocení stavu území, jeho hodnot, limity využití území, zjištění a vyhodnocení záměrů na provedené změny v území. Podkladová část dále zahrnuje údaje o území a zjištění získaná z průzkumů a rozborů nebo jiných zdrojů. Součástí jsou i statistické údaje. Údaj o území obsahuje textovou, grafickou část a dále údaj o jeho vzniku, pořízení a zpracování. Správnost poskytnutého údaje o území a forma je dána Vyhláškou č. 500/2006 Sb., a předává se v pasportu údaje o území. Podkladová část se rozpracovává v následujících deseti tématech:

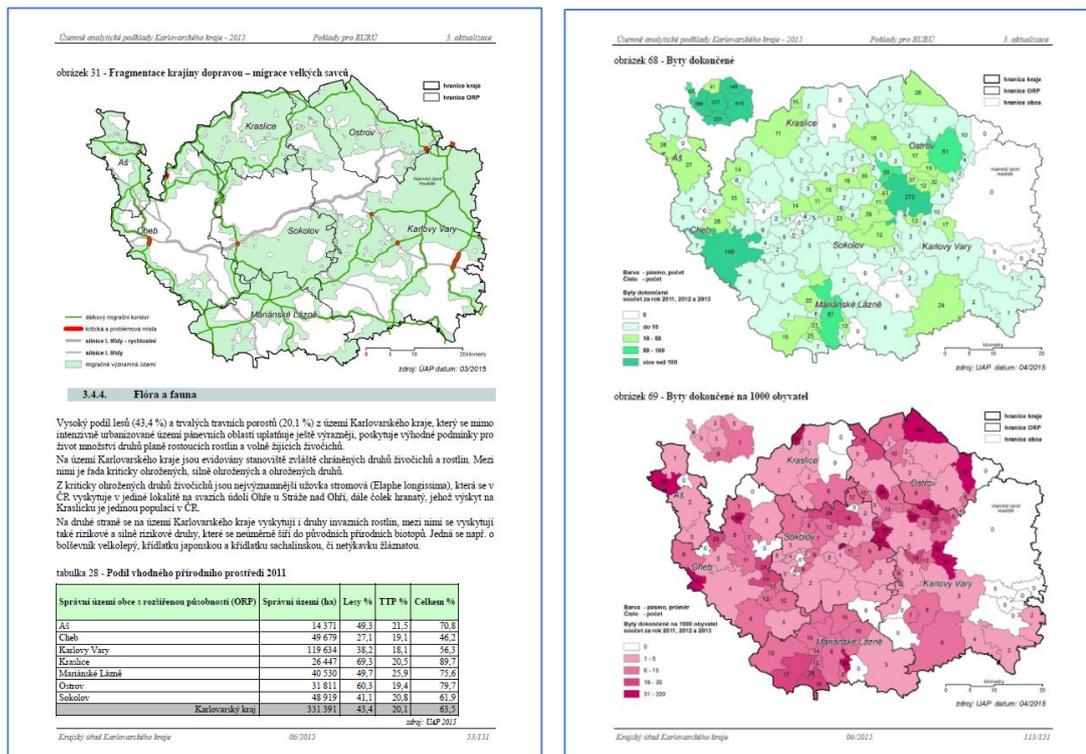
1. Horninové prostředí
2. Vodní režim
3. Hygiena životního prostředí
4. Ochrana přírody a krajiny
5. Zemědělský půdní fond a pozemky určené k plnění funkcí lesa
6. Veřejná dopravní a technická infrastruktura
7. Sociodemografické podmínky
8. Bydlení
9. Rekreační
10. Hospodářské podmínky

3.2 Část „Rozbor udržitelného rozvoje“

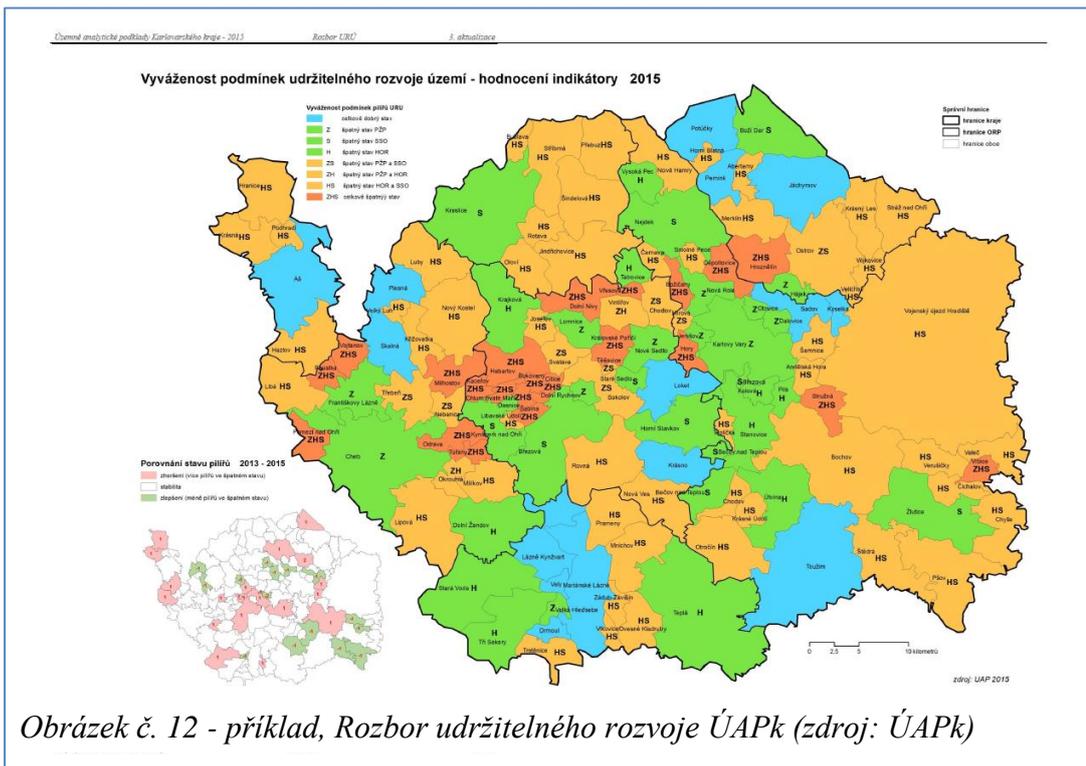
Obsahově analytický materiál, se SWOT analýzou pro každé z deseti témat a souhrnnou SWOT analýzou, s vyhodnocením na tři pilíře: životní prostředí, hospodářství a soudržnost obyvatel. Obsahové se zpracování řídí doporučenou metodikou Ministerstva pro místní rozvoj. Způsoby zpracování dokumentací v České republice jsou značně rozdílné, pouze Karlovarský kraj pro první aktualizaci ÚAP obcí a následně kraje, zavedl do praxe metodiku, která jednotně strukturuje informace jak na

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

úrovni ÚAP obcí s rozšířenou působností, tak na úrovni ÚAP kraje. Územně analytické podklady obcí jsou zpracovávány v rozlišení "místním" (v rozlišení na obce) a územně analytické podklady kraje jsou zpracovány v rozlišení "nadmístním" (v rozlišení na kraj). Z tohoto zpracování je zřejmé i využití těchto územně plánovacích podkladů. ÚAPo jsou podkladem pro územní plány a regulační plány, ÚAPk jsou podkladem pro pořizování Zásad územního rozvoje.

Obrázek č. 11 - příklad, Podklady ÚAPk (zdroj: ÚAPk)

Obrázek č. 12 - příklad, Rozbor udržitelného rozvoje ÚAPk (zdroj: ÚAPk)

4. Datový model Karlovarského kraje

Karlovarský kraj po svém vzniku roku 2000 patřil mezi jedny z prvních v České republice, který se zabýval standardizací dat pro územní plánování. První počin byl požadavek předávání zpracovateli územních plánů ve struktuře T – Plan. S nástupem nové legislativy (zákon č. 186/2006 Sb., stavební zákon) s účinností od roku 2006, vyvstal požadavek organizování dat pro potřeby ÚAP. Kraj pro tyto potřeby zakoupil datový model s licenci od firmy Hydrossoft Veleslavín, s.r.o., a podmínkou, s možností upravit si datový model dle vlastních potřeb. Karlovarský kraj, odbor regionálního rozvoje - oddělení územního plánování disponuje pracovníkem, s dlouholetými zkušenostmi se zpracováním územního plánu vyššího územního celku a územních plánů obcí. S minimem pracovníků a finančních prostředků, byl založen datový model Karlovarského kraje v databázi SQL. Z původně zakoupené licence bylo využito členění a standardní náplň atributů a během krátkého času došlo k významnému posunu pojetí organizace datového skladu a linky zpracování dat. Byla sepsána první metodika a na základě dobrovolného smluvního svazku byly zavázány jednotlivé ORP. Karlovarský kraj zajistil pomocí dotačního titulu proškolení a výbavu dvoumístných GIS pracovišť, vše na jednotné platformě ESRI a programem ArcGIS. Karlovarský kraj má 7 ORP, což je ideální vzorek pro ověření centralizovaného zpracování dat řízeného krajem. Původní myšlenka byla taková, že kraj zpracuje data, která svojí hustotou rovnoměrně pokrývá celé území kraje. Převážně se jedná o data dopravní a technické infrastruktury, spojů, kultury, geologie, přírody a podobná (data předávaná jedním poskytovatelem) Na základě analýzy byl vytvořen webový „Katalog jevů a položek“, který byl generován na základě dat z datového modelu. Do datového modelu (a následně atributové tabulky SHP) byly na základě provozních zkušeností doplňovány další atributy. V datovém typu „Úřad“ bylo doplněno, který úřad za příslušnou položku odpovídá.

Obecně byla data rozdělena na data předaná poskytovatelem (ze zákona) a data pořízená úřadem územního plánování (ORP). Pro pasporty dat byla vyvinuta samostatná webová aplikace, do které se pasporty o území zaznamenávaly v rámci celého kraje, včetně naskenované podoby. Teze je taková, že data v rozlišení nadmístních jevů (pro celé území kraje) zpracovává pracovník kraje a data v rozlišení obcí, zpracovává pracovník ORP. Každá ORP dostala vlastní příznak (předponu), podle které byla data manuálně spojována a následně ukládána do datového skladu kraje.

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Data ORP ve formátu SHP, zasílala v komprimovaném souboru ZIP. Nad tímto bylo provedeno první zobrazení ve webovém prostředí a pracovníci GIS kraje připravili i vydávání dat pro jednotlivá ORP. V roce 2015 Karlovarský kraj pořídil robustní řešení v rámci zobrazování dat. Projekt se nazývá GEOPORTÁL DMVS (digitální mapy veřejné správy, <http://geoportal.kr-karlovarsky.cz>) a na základě tohoto byly provedeny příslušné technologické úpravy. Do prostředí portálu je implementována správa datového modelu, validace dat na úrovni ORP, kraje a kompletní krajská evidence pasportů dat nebo ostatních dávek dat (data převzatá z průzkumů a rozborů, nebo data pořízená z jiných zdrojů pořizovatelem – územní plány, literatura, web).

V současné době probíhá import datových sad pro vybrané území v režii jednotlivých pořizovatelů a celé zpracování dat je poloautomatické s dohledem na krajské úrovni. Data předávají pracovníci ORP v rámci své pořizovatelské praxe zpracovatelům - projektantům, pro zákonné využití. Připojení na GEOPORTÁL DMVS jednotlivých pracovišť, je realizováno na základě profilů uživatelů s příslušnými právy (vydávání, validace dat a správa evidence pasportů pouze určenými pracovníky úřadů územního plánování smluvně zavázaných ORP).

Zpracování dat v rámci kraje má svou poměrně složitou metodiku, která je v současnosti revidována s ohledem na praktičnost a srozumitelnost. Nové technologické možnosti v rámci vývoje programu Arc-GIS nám umožňují zpracování dat na úrovni strukturovaných geodatabází. Snahou kraje je maximální integrace všech služeb do jednotného prostředí GEOPORTÁLU DMVS (prohlížení dat laickou nebo odbornou veřejností a zpravování dat odbornou veřejností). Součástí nového portálového řešení jsou zákaznické kompozice s možností identifikace dat do vysokého detailu – kompletního atributového popisu a zobrazení naskenovaného pasportu.

Protože problematika zpracování územních plánů je sofistikovaná záležitost, je zpracování dat pouze jednou z částí územně analytických podkladů. Kraj do praxe zavedl i jednotný vizuál všech dokumentací a to jak na úrovni ÚAPo, tak na úrovni ÚAPk. Metodika zpracování nese název JOKAR (jednotná osnova Karlovarského kraje), kterou dodržují všichni zainteresovaní zpracovatelé (ORP). Snahou kraje je maximální koordinovanost a to jak v datové, tak i sjednocené publikační části. Problematika je řešena na metodických poradách - pracovních skupinách, které podle nutnosti svolává Karlovarský kraj, nejméně však 2x za rok. Tyto porady jsou vedeny ve formě diskuse rovného s rovným. Tímto dochází k eliminaci neúmyslných chyb

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

a celý proces má příslušnou zpětnou vazbu. Zjednodušený proces je uveden na následujícím schématu.

Obrázek č. 13 - Schéma procesu pořizování územně analytických podkladů Karlovarského kraje (zdroj: ÚAPk)

5. Aplikační část

Kapitola se zabývá vymezením a celkovou charakteristikou sledovaného území Karlovarského kraje. Na pozadí historických událostí od 10. stol. po současnost, demonstrují vývoj území a jeho hodnotovou proměnu v čase. Pro přehlednost respektují historické rozdělení na Chebsko, Ašsko a Loketsko. Na demografickém vývoji společnosti demonstrují významný pokles populace po druhé světové válce, kdy byla nuceně odsunuta německá enkláva z Českého území a dosídleno novým obyvatelstvem s rozdílnými kulturními a společenskými hodnotami.

5.1 Charakteristika území

5.1.1 Širší vztahy

Karlovarský kraj vznikl na základě zákona č. 129/2000 Sb., rozdělením původního Západočeského na kraj Plzeňský a Karlovarský. Na severu a západě, obklopuje území republiky státní hranice s Německem, na východě sousedí s Ústeckým krajem a na jihu s krajem Plzeňským. Osídlení se koncentruje v pánevní oblasti podél řeky Ohře. Historicky je hlavní sídelní osa směřována od Chebu přes Sokolov Karlovy Vary, Most do Ústí na Labem a představuje tak významný celek NUTZ 2 Severozápad. Z Karlovarského do Ústeckého kraje lemují hranice se Saskem Krušné hory. Pánevní oblastí kraje protéká řeka Ohře, která odvodňuje větší část kraje do povodí Labe. S hlavním městem Prahou spojuje Karlovarský kraj silnice I/6. Mezi Chebem a krajským městem je silniční spojení v kategorii dálnice druhé třídy D6. Dopravní vazby do Ústeckého kraje zajišťuje silnice I/13 a železniční koridor TEN – T, Cheb - Ústí nad Labem, do Plzeňského kraje silnice I/20 (E49) a I/21 a I. tranzitní železniční koridor Cheb – Plzeň – Praha. Nejvýznamnějším přeshraničním spojením představuje v ose Cheb – Marktredwitz (SRN) silnice I/6 (E48) a I. tranzitní železniční koridor.

5.1.2 Popis kraje

Rozlohou 3.314 km² je Karlovarský kraj třetím nejmenším krajem v České republice a zaujímá pouze 4,2 % plochy státu. Je tvořen třemi okresy, Cheb, Sokolov a Karlovy Vary. Celkově je území rozděleno do sedmi správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP) Aš, Cheb, Karlovy Vary, Kraslice, Mariánské Lázně, Ostrov a Sokolov. V kraji žije 297 867 obyvatel (31. 12. 2015) a to v 38 městech a 96 obcích. Kraj je charakteristický větší koncentrací obyvatelstva ve větších městech

82,6% a na venkově pouhých 17,4%. Celkově má Karlovarský kraj po Jihočeském, Plzeňském a Vysočině, čtvrtou nejnižší hustotu zalidnění s hodnotou 91 obyvatel/km². Průměrná hodnota za Českou republiku činí 133/obyvatel/km² a kraj je podprůměrně zalidněný (ČSU, 2015).

5.1.3 Historický vývoj

Bohatství kraje je nutné zasadit do historického kontextu. Z geografického hlediska je kraj nejzápadnější část České republiky, svíranou ze dvou stran německými zeměmi, na jihozápadě Bavorskem (do roku 1990 Spolková republika Německo) a na severozápadě Saskem (do roku 1990 Německá demokratická republika). Dnešní Karlovarský kraj je z hlediska historické geografie poměrně mladý útvar, jemuž v historii předcházely starší, územně správní celky. Kraj byl historicky členěn na staré územní oblasti Chebska, Loketska a specifický celek Ašska. Celkově jde o území s obdobným vývojem, do kterého zasahují odlišné momenty dané státní příslušností a rozdílnými přírodními a hospodářskými podmínkami. Historicky bylo současné území kraje ovlivněno i kraji Plzeňským a Žateckým. Posledně jmenované se postupně měnily z berních krajů v samostatné polyfunkční jednotky.

5.1.4 Vývoj území do roku 1845

a. Chebsko

Bylo původně území, zasahující na současné území Bavorska a Saska (celá oblast Halštrovských hor a českých a bavorských Smrčin). V časném středověku šlo o málo osídlené území obývané slovanským etnikem a včleněno do východofranské říše a poté do Severní marky Svaté říše římské. Přirozeným centrem bylo hradiště v Chebu, na jehož místě byl posléze zbudován raně středověký hrad - císařská falc a královské město. První písemná zmínka o Chebu je v listině německého krále a pozdějšího císaře Jindřicha IV. Z roku 1061. Počátkem 13. Století se Cheb osamostatnil jako říšské město a vytvořil si vlastní městskou správu. Roku 1266 obsadil zemi Přemysl Otakar II a dal městu mj. právo držet lenní statky, čímž se město stalo nejen lenníkem ale lenním pánem nad velkou částí chebských lén. Český král Václav II. dostal město Cheb věnem, když pojal za manželku roku 1285 Gutu, dceru Rudolfa I. Habsburského, ale správu zmenšeného Chebska mohl vykonávat až po Rudolfově

smrti roku 1291. Roku 1322 zastavil císař Ludvík IV. Bavorský Chebsko natrvalo českému králi Janu Lucemburskému, který roku 1341 připojil Chebské ke společnosti obyvatel království českého. Za vlády Václava IV došlo k další redukci území na západě a severu. Celé Chebsko mělo v rámci Zemí Koruny české zvláštní postavení, protože zde působil vlastní Chebský sněm, jehož počátky spadají do poloviny 15. století. Roku 1725 byl Cheb přiřazen k Českému království a v letech 1745 a 1751 byly zrušeny výhody soudní a berní, roku 1753 byl zrušen oběh říšských mincí a po zrušení purkrabství bylo Chebsko plně podřízeno Loketskému kraji jako zvláštní správní jednotka – okres Chebský. V roce 1846 bylo rozděleno i sporné území (městečko Neualbenreuth a sousední vesnice připadly Bavorsku a ves Altalbenreuth = Mýtina s několika osadami připadla Chebsku). V roce 1865 byly postupně zrušeny i poslední daňové výhody a výsady Chebska oproti ostatním oblastem země České.

b. Ašsko

Ašský výběžek byl v letech 1003 – 1004 připojen k Německé říši (bavorská Severní marka – Nordgau) a poté bylo ve vlastnictví vládnoucí dynastie Štaufů jako součást Chebska. Ve čtvrtině 14. století dominoval na Ašsku rod pánů z Neubergeru a Jindřicha z Plavna. Roku 1331 se poddal v manství Albrecht z Neubergeru Janu Lucemburskému a tak se Ašsko stalo autonomním mikroregionem osvobozeným od všech dávek. Kolem roku 1404 přešlo území do držení Zedtwitzů, kteří panství zvětšili o některé statky a roku 1422 král Zikmund Lucemburský potvrdil lenní držbu ašsko – neubergského území, a tímto bylo potvrzeno definitivní oddělení od Chebska a Zedwitzové se tak stali přímými poddanými České koruny. Ve druhé polovině 17. století se Ašsko začalo dělit na 4 menší panství. Po připojení Chebska bylo i Ašsko považováno Habsburky za součást Českého království (1735). Tento stav vedl ke sporům mezi Zedwitzi a korunou. Potlačním vzpoury nastaly od roku 1769 tereziánské reformy. Teprve Marie Terezie roku 1775 vydáním tzv. Ašských temperamentních bodů, ukončila Ašskou autonomii. Zrušením manských svazků roku 1848 zanikla všechna specifická práva Ašska.

c. Loketsko (Sedlecko)

Loketským předchůdcem bylo Sedlecko, které se rozkládalo v rámci nynější Karlovarské aglomerace. Hradiště vzniklo koncem 10. a počátkem 11. století. Asi roku 1182

do roku 1193 bylo Sedlecko dočasně odtrženo od Čech císařem Fridrichem I. Barbarossou. Mezi lety 1226 a 1234 se novým správním střediskem dosavadního Sedlecka stal Loketský hrad. Pojmenování Loketsko je prvně doloženo roku 1239. Rozsah Loketského kraje se původně shodoval s obvodem sedleckého a později loketského děkanátu. Ve 14. a 15. století spadaly pod děkanát fary: Loket, Sedlec, Kynšperk nad Ohří, Falknov/Sokolov, [Vranov] u Rovné, [Schönficht/Smrkovec] u Lázní Kynžvartu, Dolní Žandov, Lázně Kynžvart, Horní Slavkov, Krásno, Nová Ves, [Obora] u Karlových Varů, Olšová Vrata, Stanovice, Žalmanov, [Svatobor], Ostrov, Radošov, Velichov, [Tocov] u Doupova, Hroznětín, Nová Role, Nejdek, Dolní Chodov, Tatrovice, Lomnice a Krajková. Zbytek zaniklé Sedlecké župy připadl klášteru v Oseku a území bylo při vzniku vrcholně středověké krajské soustavy připojeno do Žatecka. Jan Lucemburský specifická manská práva potvrdil, později však hrad Loket zastavil. Karel IV. hrad po roce 1333 vyplatil a Loketsko se stalo jedním z vnějších českých krajů se značně autonomním postavením. Císař Zikmund Lucemburský hrad Loket roku 1422 vložil do zástavy Půtovi z Ilburka a roku 1429 na čas hrad ovládli měšťané. Poté byl hrad císařem opět vyplacen a hrad i město, hodnost královského purkrabího a téměř celý Loketský kraj přešel v letech 1534 – 1547 do državy kancléře Kašpara Šlika. Následujícího roku Šlikové odtrhli panství Sokolov (toto náleželo nejprve k Plzeňskému kraji a od roku 1714 ke kraji Žateckému) a panství Jindřichovice a Nejdek, které připadly k Žateckému kraji. Šlikové v polovině 16. století přeměnili svá zástavní práva na zpupná (svrchovaná) a dosáhli toho, že zpupná zboží nespádala pod manský soud v Lokti, ale byla vedena v zemských deskách a spadala pod krajské hejtmany Plzeňska a Žatecka a královský soud v Praze. V roce 1547 proběhla konfiskace Lokte králem Ferdinandem I. a zastaven Jindřichovi IV. z Plavna. Po zániku manského soudu kolem roku 1627, Ferdinand III. Svobody manů potvrdil, ale již roku 1645 byly všechny manské statky levně prodány. Tímto manský systém Loketska zcela zanikl a roku 1652 bylo celé území zahrnuto do Berní ruly k řádnému zdanění. V letech 1714 – 1750 byl Loketský kraj součástí Žatecka, avšak roku 1751 byl včetně Chebska obnoven a téměř v rozsahu současného Karlovarského kraje, přetrval do roku 1850.

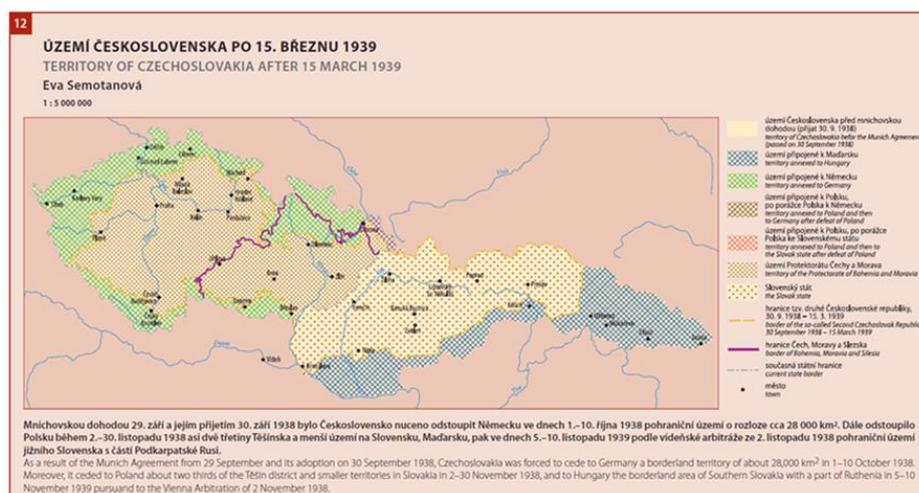
5.1.5 Vývoj území v letech 1850 až 1945

Po redukci krajů v roce 1850 se Loketsko stalo spolu se Žateckem a velkou částí Litoměřicka, součástí Chebského kraje. V tomto roce byly rovněž zřízeny soudní

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

okresy jako nové základy státní správy. Nadřizenou jednotkou byly ustanoveny politické okresy s rozdílným vymezením. Za necelé čtyři roky byly tyto nelogicky vymezené okresy opět změněny a Chebský kraj se vrátil do svého původního vymezení. Chebský kraj existoval až do roku 1868 a poté kraje z územního systému českých zemí zcela vymizely. Od roku 1888 nově vznikl soudní okres Mariánské Lázně a v roce 1902 soudní okres Vejprty, zároveň vznikl politický okres Mariánské Lázně, k němuž připadl soudní okres Lázně Kynžvart. V témže roce připadl soudní okres Bečov nad Teplou do politického okresu Teplá a Bezručice k Plané. V roce 1906 byl ustaven politický okres Přísečnice, který zahrnul i soudní okres Vejprty, v roce 1910 politický okres Nejdek a roku 1913 politický okres Locket. Z uvedeného popisu je zřejmé, že v letech 1848 až 1918 probíhaly výrazné změny ve struktuře i činnosti rakouské správy. Výrazným momentem byla žádost chebských politiků o vytvoření samostatného Chebského státu v rámci Deutchböhmen a nového Rakouska. Odvetou bylo obsazení Chebu československým vojskem. V roce 1920 – 1928 proběhl neúspěšný pokus o obnovu krajského zřízení. Převážná část Karlovarského kraje byla součástí župy VII (Karlovy Vary).

Po vynuceném odstoupení českého pohraničí Německu v roce 1938 se území celého nynějšího kraje stalo součástí celku Sudetendeutsche Gebiete. V roce 1939 byl v rámci Sudetské župy (Reichsgau Sudetenland) zřízen vládní okres (Regierungsbezirk) se sídlem v Karlových Varech. Ten obsahoval celé území někdejšího Chebského kraje z let 1854 – 1864 a navíc i území okresů Postoloprty a Žatec (tyto byly oba v letech 1850 – 1854 součástí Chebského kraje). Zároveň byla provedena redukce okresů a města Karlovy Vary a Cheb získala zvláštní statut.

Obrázek č. 14 - Území Československa po 15. 3. 1939 (zdroj: Atlas České republiky)

5.1.6 Vývoj území v letech 1945 po současnost

Po osvobození v roce 1945 byl v rámci územní samosprávy obnoven předválečný stav a v roce 1949 obnovena krajská správa včetně ustavení Karlovarského kraje. Ten tvořily okresy: Aš, Cheb, Jáchymov, Kadaň, Karlovy Vary, Kraslice, Mariánské Lázně, Sokolov, Tachov a Toužim. Systém soudních a politických okresů byl zrušen. Mezi lety 1949 a 1960 kraj zaznamenal drobné územní změny a v roce 1960 byl Karlovarský kraj znovu zrušen a jeho území přešlo do nově zřízeného Západočeského kraje. V roce 1990 byly kraje jako správní jednotky zrušeny a v roce 2000 byl vytvořen Karlovarský kraj jako vyšší územně samosprávný celek. Krajské městem se staly Karlovy Vary.

Na pozadí historického popisu lze poměrně přesně definovat bouřlivý vývoj území od 10. století po současnost. Území přecházelo mezi různými vlastníky a nejdramatičtější zásahem do společenství obyvatel byla druhá světová válka s odsuny nejprve české enklávy, která však byla ve výrazné menšině. Po válečných událostech došlo opětovnému dramatu a to odsunu německy mluvícího obyvatelstva včetně jeho kulturních hodnot. Na setkání „Velké trojky (vrcholní představitelé USA – prezident H. S. Truman, Velké Británie – premiér W. Churchill a SSSR – generální tajemník KSSS, J.V.Stalin), konané ve dnech 17. července až 2. srpna 1945 na zámku Cecilienhof v Postupimi (Postupimská konference), bylo hlavním tématem, budoucnost poválečného Německa. V té době od osvobození České republiky spojeneckými vojsky probíhal v bývalých Sudetech tzv. “divoký odsun“ německy mluvících obyvatel. Tento byl místní samosprávou nekompromisně prováděn až do srpna roku 1945, kdy podpisem Postupimské konference, byl tomuto odsunu dán organizovaný rámec.

5.1.7 Struktura osídlení krajiny do roku 1945

d. Městský prostor

Ve větších městech převažoval strojírenský a zpracovatelský průmysl. Hranice, Aš a Cheb byly významnými výrobními centry a výrobky se vyvážely do celého světa. Převážně se jednalo o přádelny, tkalcovny, pletené zboží, tedy finálně o produkci textilního průmyslu. V Kraslicích byla soustředěna výroba hudebních nástrojů. Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně byly významným fenoménem lázeňství. Lázeňská centra byla navštěvována významnými hosty a bohatá klientela generovala potřebu rozsáhlých služeb. Běžná byla návštěva celých panovnických dvorů z celého

světa. V kraji existovala síť menších lázní, jako byly Prameny, Kyselka a jiné. Ve válečných letech se Chebsko a Kraslicko stalo významným dodavatelem letecké techniky pro německé ozbrojené síly - *Vermacht*. Finální montáž letadel probíhala na vojenském letišti v Chebu, včetně zalétání. Výroba letadel byla převážně specializovaná pro potřeby leteckého snímkování zemského povrchu. Zajímavostí je, že se zde montovala a testovala i proudová letadla.

e. Venkovský prostor

Venkovský prostor byl v Karlovarském kraji před druhou světovou válkou využíván převážně zemědělstvím a drobnou řemeslnou výrobou. Jednotlivé oblasti měli své lidové zvyky, nářečí a v malých obcích kvetl spolkový život, převážně německy mluvícího obyvatelstva. Zemědělci se v zimních měsících živili domácí výrobou paličkovaných krajk, která byla v horských vesnicích velmi rozšířená. S nástupem strojového zpracování krajky ve větších centrech osídlení, se zemědělci v zimních měsících soustřeďovali na domácí produkci drobných technologických celků pro průmysl nebo dokončovací operace v textilním průmyslu.

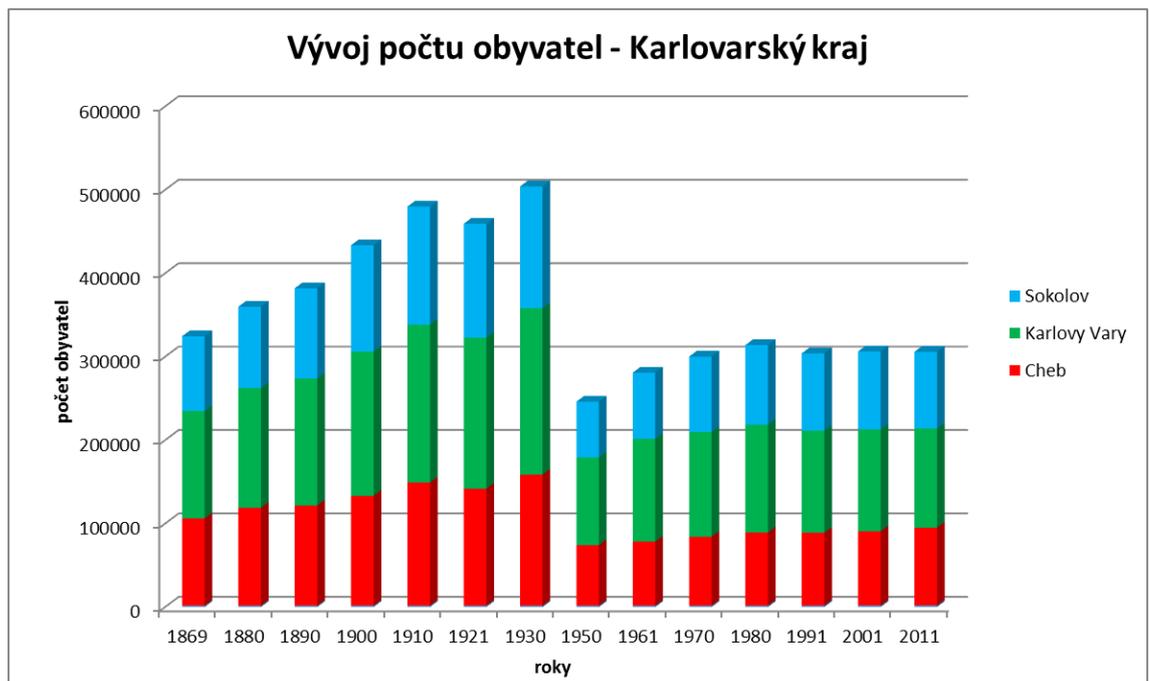
5.1.8 Demografie

Podle (Coufala, 2012) z historického pohledu zaznamenal vývoj obyvatel v Karlovarském kraji, poměrně významnou dynamiku. Od 1. sčítání, roku 1869 do roku 1910 se počet obyvatel plynule zvyšoval, tempem 35 – 45 tisíc mezi jednotlivými sčítáními. Významnější úbytek kraj zaznamenal vlivem I. světové války (cca 21 tisíc obyvatel). Svého maxima dosáhl počet obyvatel k roku 1930, kdy v kraji žilo přes půl miliónu převážně německy mluvícího obyvatelstva. Významný vliv měla II. světová válka s odsunem německy mluvícího obyvatelstva, jak je zřejmé z obrázku č. 15. K roku 1950 byl zaznamenán úbytek 258 044 obyvatel, což bylo téměř 49 % původního obyvatelstva. Obdobně došlo k úbytku počtu domů, jak je zřejmé z obrázku 16.

Vlivem dosídlení obyvatelstva z vnitrozemí, nastal opět nárůst, ale svou dynamikou již nepředčil předválečný vývoj. Drobný pokles byl zaznamenán mezi lety 1980 a 1991, kdy počet obyvatel klesl cca o 10 tisíc. Od té doby kraj zaznamenává drobný nárůst, cca o 3 tisíce mezi sčítacími cykly. Tento nárůst je připisován dojezdové vzdálenosti Spolkové republiky Německo a tamní atraktivitou pracovních příležitostí. Jak

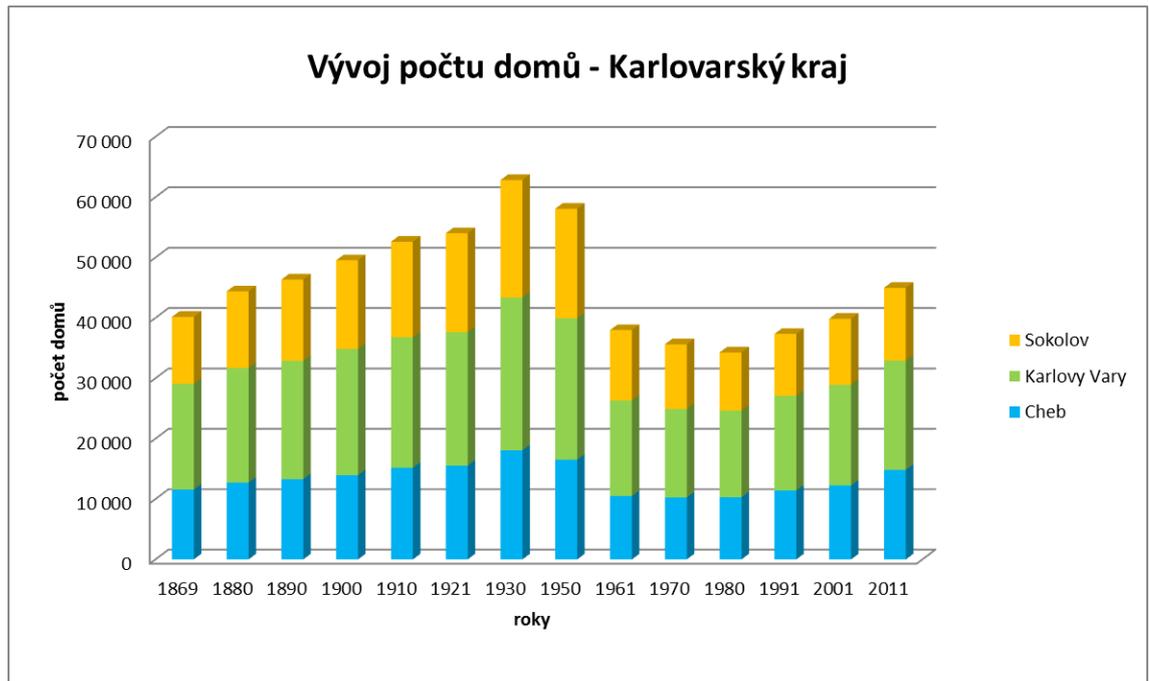
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

uvádí (Coufal, 2012) se územní koncentrace obyvatelstva měnila v čase od pohraničních Krušných hor směrem do vnitrozemí. Tento fenomén je důsledkem odsunu německé enklávy v poválečných letech a významným zánikem obcí a samot, převážně v příhraničních horách. Přesun obyvatel byl ovlivněn také plošným rozsahem povrchových dolů a vojenských újezdů. Sídlní struktura se v posledních deseti letech stabilizovala v pokrušnohorské pánvi (v ose Cheb – Sokolov – Karlovy Vary) s koncentrací do větších měst. V současné době je koncentrace obyvatel v městech nad 10 tisíc obyvatel cca 56 %.

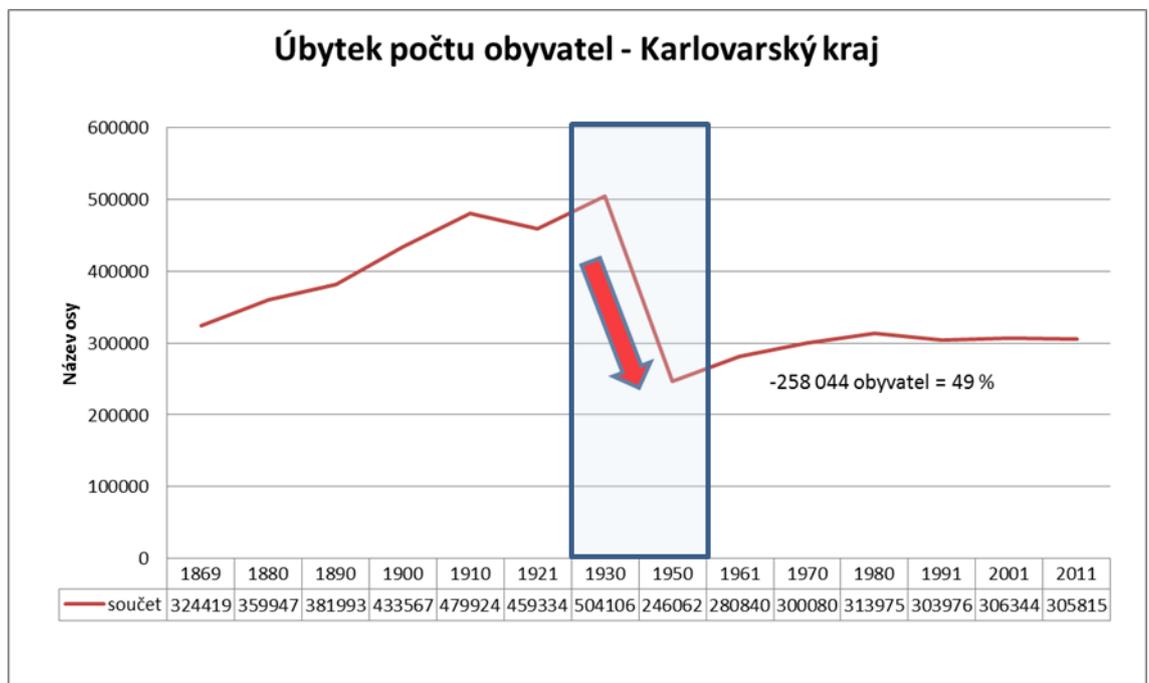

Obrázek č. 15 - Vývoj počtu obyvatel – Karlovarský kraj, v letech 1869 – 2011 (zdroj ČSÚ, Historický lexikon obcí)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Obrázek č. 16 - Vývoj počtu domů – Karlovarský kraj, v letech 1869 – 2011 (zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí)

Obrázek č. 17 - Úbytek počtu obyvatel – Karlovarský kraj, v letech 1930 – 1950 (zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí)

Před druhou světovou válkou bylo Karlovarsko osídleno převážně německy mluvícím obyvatelstvem, dle statistik z roku 1930 to bylo až 98,7 %. Z tohoto vyplývá, že po dramatickém odsunu bylo nutné pás bývalých Sudet opět dosídlit a to obyvateli převážně z vnitrozemí. Tímto vznikaly výrazné disproporce v kultuře osídlení. Noví obyvatelé přinášeli své kulturní zvyky z různých částí republiky a tímto byly kompletně zpřetrhány kulturně - historické vazby v území. Postupně zanikly místní zvyky i způsoby obživy, která byla před válkou na vesnicích silně orientována na zemědělství. Dosídlenci měli i jinou politickou orientaci, která byla programově řízena nově vznikající ideologií nejprve lidového státu a poté socialistického zřízení. V minulosti silně katolickou víru vystřídal ateismus. S nástupem socialismu docházelo k centralizaci sídelní struktury a vysídlené samoty chátraly nebo byly programově bourány těžkou technikou. Ve vrcholových partiích Krušných hor kolem Jáchymova vznikaly pracovní tábory a dosídlování samot bylo z ideologického hlediska nežádoucí. Ekonomie nově vzniklého státního zřízení po únoru 1948 byla silně orientovaná na strojírenství a v podkrušnohorské pánvi na těžbu hnědého uhlí.

6. Datová problematika

Datovou problematiku ÚAP bych popsal jako stěžejní a velice náročnou koncepční činnost. Dle zákona 183/2006 Sb. dostávají jednotlivé úřady územního plánování data na základě zákonného zmocnění. Podkladem pro organizaci dat je soupis sledovaných jevů dle přílohy č. 1 vyhlášky 500/2006 Sb., členěný na dvě podkategorie. Část A – Územně analytické podklady obcí, který obsahuje 119 fixních položek a ze zákona jí zpracovává ORP. Část B – Územně analytické podklady kraje převážně statistické jevy. Významnou pomůckou jsou aktuální metodiky Ministerstva pro místní rozvoj.

Data přicházejí od poskytovatelů v několika režimech a to buď cyklických a nebo jako kategorie přírodních památek, po větší změně. Data jsou dodávána buď na nosičích CD a nebo nejčastěji prostřednictvím tématicky zaměřených geoportálů. Samostatnou kategorií jsou data od soukromých osob, které mnohdy neznají zákonný požadavek a je nutné celou problematiku vykorespondovat a pro budoucí aktualizace nastavit pravidla. Součástí dat je dle vyhlášky 500/2006 Sb., přílohy č.2 pasport údaje o území, ve kterém je možné dohledat základní zatřídění, účel a způsob pořízení, včetně uvedení data a odpovědné osoby. V případě pořizování údaje o území který nemá zákonného poskytovatele, pořizovatel zpravidla připraví formulář pro tzv. ostatní dávku dat, ve které opět uvede základní zatřídění, způsob pořízení, zdroj, odpovědnou osobu a datum. Data v rámci datového modelu je nutné pravidelně aktualizovat a doplňovat. Zákonný požadavek je aktualizovat ÚAP nejpozději 18 měsíců od poslední aktualizace a k této se převážně váže režim aktualizací datových vrstev tak, aby při aktualizaci ÚAP bylo možné pracovat nad nejaktuálnějšími daty. V Karlovarském kraji se data sehrávají ze všech ORP (Aš, Cheb, Kraslice, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Ostrov a Sokolov) do centrálního datového skladu dle předem určených kritérií.

6.1 Data předaná na základě zákonného zmocnění

Poskytovatele je možné rozdělit na dvě skupiny, a to skupina, kterou zastupují poskytovatelé dopravní a technické infrastruktury, geologie, přírodních hodnot atd. Zde jsou data předávána topologicky čistá, zpravidla ve formátu ERSI, strukturovaná

ve vlastních datových modelech. Aktualizace u velkých poskytovatelů probíhá v pravidelných intervalech, které se ustálily cca na frekvenci 1 – 2 x za rok. Pokrytí území kraje je zpravidla kompletní.

Druhá skupina jsou pořizovatelé s mnohdy vysokou podrobností dat a nebo poskytovatelé, kteří dosud nejsou vybavení příslušnou technologií pro správu a distribuci digitálních dat. Zde bych uvedl například data v oblasti ochranných pásem vodních zdrojů, kde je snahou poskytovatele kompletně revidovat data ve vazbě na jednotlivá vyhlášení. Do této skupiny spadají i data Národního památkového ústavu, která jsou velice podrobná a postupně dochází ke zkvalitňování předaných dat. Dosud přetrvávají problémy s Ministerstvem zdravotnictví, které dosud nepřistoupilo k předávání datových vrstev.

6.2 Data zpracovávaná na úrovních ORP

Tato data jsou pořizována na jednotlivých úřadech územního plánování, vybavených jednotnou technologií zpracování ESRI. Předávaná data jsou topologicky čistá, opatřená všemi požadovanými atributy, které vyžaduje předpis krajského datového modelu. Data prochází validací při importu dat do prostředí GEOPORTÁLU DMVS a následnou kontrolou pracovníky kraje před finální publikací. Zde dochází k poměrně silné disharmonii v pokrytí daty v ORP. Praxe ukázala, že není v silách poskytovatelů ani pořizovatelů, data zpracovávat v zákonném požadavku „při každé změně“. Aktualnost dat bylo nutné sladit s dvouletým cyklem zpracování ÚAPo a následně ÚAPk. Protože součástí ÚAPo jsou i data jevů skupiny „B“ – statistické údaje (ze zákona zpracovatel kraj), musí kraj zpracovat data pro ORP v předstihu.

6.3 Problémy zpracovatelů

Z krajského průzkumu je zřejmé, že pracovníci ORP nemají ze strany svých nadřízených vytvořené časové podmínky pro zpracování dat. Kraj tak přistoupil k intervenci na úrovni tajemníků, avšak bez valného výsledku. Celá situace je na úrovních ORP komplikovaná tím, že pracovníci jsou přetěžováni jinou operativou a doplňkovými agendami. Pracovníci kraje se pokusili nejednotnost dat řešit vyhlášením zpracování tematických celků, ale opět nebylo dosaženo plného pokrytí. Nejhorší situace je u dat získaných z průzkumů a rozborů nebo z územních plánů. Praxí jsme zjistili, že do jednotného datového skladu je nutné doplnit další data. Jedná se především o data problémů a záměrů a to jak na úrovni ÚAPo, tak analyticky vyhodnocená na úrovni kraje. Dále bylo nutné datový model doplnit o data stávajících platných dokumentací, pro potřeby ORP jsou to data z územních plánů, pro potřeby kraje data platných zásad územního rozvoje. Snahou kraje, oddělení územního plánování je naplňovat datový sklad, vždy ve stejném detailu (plném pokrytí) pro celý kraj.

6.4 Názvosloví

6.4.1 Zaniklé obce

Jsou místa, o kterých návštěvník může jen tušit, jak zde dřív probíhal život. Byl to život mnohdy těžký, plný lidského boje za přežití v těžkých životních podmínkách. Původní obyvatelstvo bylo zemědělsky orientované, v zimních měsících se živilo drobnou řemeslnou výrobou.

6.4.2 Sídla, sídelní síť

Historicky sídla vznikala na obchodních stezkách případně v místech nalezišť přírodního bohatství. Tuto strukturu osídlení můžeme vysledovat na historických mapách a to již v rámci josefínského katastru. Území bylo již členěno na obce a osady.

Dvůr je nejčastěji zemědělské, ekonomicky autonomní hospodářská jednotka sestávající ze souboru obytných a hospodářských staveb.

Samoty jsou prostorově izolovaná stavba v krajině.

Osady, je skupina domů převážně venkovského typu a byly větší než samoty.

Obec tvořily osady, které měly větší rozlohou než 250 čtverečních jiter (za podmínky, že tvořily uzavřený celek). Jako samosprávné jednotky obce vznikly v rámci reformy v roce 1850.

6.4.3 Paměť krajiny

Paměť krajiny je možné chápat jako schopnost uchovávat některé krajinné atributy, ale též jako schopnost tyto atributy regenerovat (Sklenička, 2003).

6.4.4 Artefakt

Z latinského *arte factus* = *uměle udělaný*, objekt vzniklý lidskou činností na rozdíl od hodnot přírodních.

7. Výsledky práce:

7.1 Parametry

Metoda mapování zaniklých obcí je navržena jako nedestruktivní, na základě získaných informací. V současné době máme dostatek odborných i veřejných zdrojů s odpovídající kvalitou informací, ze kterých je možné připravit datové sady, které poslouží jako startovací sada pro další detailnější průzkum a doplnění hodnot území. Ve své práci se soustředím na doplnění struktur územně analytických podkladů a datového modelu Karlovarského kraje o data získaná z odborných kruhů ale i z významných zdrojů laické veřejnosti. Z těchto informací je možné pomocí analytických postupů připravit pracovní verzi datových sad, která bude podkladem pro následné využití ve vrstvě průzkumů a rozborů. Tato data bude možné pravidelně upgradovat pořizovateli územních plánů tak, aby odpovídala možnostem současného využití.

Protože na území Karlovarského kraje existuje mnoho různých forem mapování zaniklých sídel, navrhuji připravit datové sady v rámci územně analytických podkladů Karlovarského kraje. Data, která by kompletně pokrývala rozlohu kraje úplně chybí, protože nemají relevantního poskytovatele. V historii došlo k hromadnému vysídlení německého obyvatelstva, a v kraji je významný počet zaniklých sídel. Pro oblast územního plánování chybí ucelená databáze o historických fragmentech, které jsou pozůstatkem historického osídlení krajiny. Protože v novodobých dějinách došlo k dosídlení obyvatelstvem z jiných krajů bývalého Československa, roste generační zájem o historii území postiženého významnou migrací. Tento zájem projevuje především mladší, druhá a třetí generace občanů. Karlovarský kraj je velice příhodný terénem pro mapování a průzkum zaniklých sídel a to z důvodu nejvyšší hustoty zaniklých sídel po roce 1945 a to téměř o řád oproti ostatním krajům.

Pro potřeby bakalářské práce se zaměřím na časovou osu, jejíž počátek nastavím na rok 1945 do současnosti. Tento časový úsek jsem zvolil s ohledem na skutečnost, kdy opuštěná krajina postupně jednotlivé zbytky osídlení pohltí. Mnohdy jsou sídla v poválečných letech záměrně ničena a k identifikaci poslouží pouze historické ortofoto z let 1952 – 53. Dalším významným fenoménem je působnost poměrně rozsáhlých ploch vojenského prostoru, který se postupně během 20. století v rámci kraje

stěhoval z oblasti Pramenů (Vojenský výcvikový prostor Prameny) do oblasti Doupovských hor. V posledně jmenovaném je největší počet zaniklých obcí cca 53. Z hlediska badatelského jsou paradoxně nejcennější lokality po bývalých vojenských prostorech, z hlediska tvorby urbanizované krajiny pak území bývalých Sudet, kde došlo k masivnímu vysídlení po roce 1945. To znamená obcí, samot a osad, které jsou rozmístěny mimo zastavěná území obcí a lokality povrchového dolování. V této práci se soustředím o komplexní doplnění informací zaniklých sídel nebo jejich artefaktů do vrstev územně analytických podkladů Karlovarského kraje mimo vojenský prostor Hradiště. Pro vlastní práci jsem provedl analýzu následujících zdrojů informací. Po konzultaci s vedoucím práce jsem vzal v úvahu základní dvě základní sekce:

7.2 Odborná sekce (profesionální data v rámci zákonného zmocnění)

Odbornou sekcí nazývám kategorii dat, které zpracovávají a dále poskytují odborníci v jednotlivých resortech nebo vysokém školství.

1. Odborná data ÚAP, datové vrstvy kultury, přírody, geologie a ostatní (správní hranice, data ČSÚ)
2. Odborná literatura (rešerše regionální literatury a článků)
3. Odborná data - Atlas krajiny České republiky
4. Odborná data - lexikon obcí ČR
5. Web "Cenia - kontaminovaná místa" (historické ORTOFOTO z let 1952 - 53)
<http://kontaminace.cenia.cz>
6. Web "Ústřední archiv zeměměřictví a katastru" <http://archivnimapy.cuzk.cz>
7. Web "Old maps of Czech Republic" http://www.oldmapson-line.org/en/Czech_Republic
8. Odborné přednášky

7.3 Veřejná, zájmová sekce - z odborníků a laiků

Tuto sekci tvoří převážně laická veřejnost, pro kterou je sběr dat celoživotním badatelským koníčkem. Hledání zaniklých sídel, důvody zániku a konkretizování artefaktů je významnou volnočasovou aktivitou.

1. Web "Zaniklé obce a objekty"
2. Web "Památky a příroda Karlovarska (se souhlasem pana Vyčichla)"
3. Web "Zaniklé kostely"

7.4 Vstupy metody pro odbornou sekci

Podstatou je rozbor, kterým získáme informace z územně analytických podkladů kraje. Pro tento účel poslouží organizace (vlastní popis) datového modelu Karlovarského kraje

(<http://geoportal.kr-karlovarsky.cz/web/AdministrationDataModelUAP/Public>)

Metoda mapování hodnot zaniklých sídel vychází z následujících tezí:

7.5 Hodnoty území, chráněné podle zvláštních předpisů

Sledované jevy ÚAP zejména z oblasti ochrany památek a ochrany přírody. Jsou to limity využití území, které mají příslušné poskytovatele, včetně místa a oblasti krajinného rázu.

7.6 Hodnoty území, které se zjišťují vlastním průzkumem

(případně zjištěním v odborné literatuře). Jedná se především o:

7.6.1 Urbanistické hodnoty (jev A011)

Jedná se o území s historicky i esteticky cennou urbanistickou kompozicí zahrnující části sídel, rozptýlené zástavby nebo urbanizované krajiny. K těmto hodnotám lze zahrnout dílčí prvky sídel, zástavby a krajiny s velkým urbanistickým a kompozičním významem.

7.6.2 Region lidové architektury (jev A012)

Představuje území se zvýšeným výskytem dochovaných objektů lidové architektury ve svém původním umístění a urbanistické skladbě.

7.6.3 Historicky významná stavba (jev A013)

Budova nebo soubor staveb, významné svou minulostí, např. spojené s narozením či pobytem známé osobnosti nebo jako dějiště historické události.

7.6.4 Architektonicky cenná stavba, soubor (jev A014)

Jedinečná stavba a jejich soubory, nezapsané do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, např. stavby významných architektů, slohově čistá budova nebo dochované stavby lidového stavitelství.

7.6.5 Významná stavební dominanta (jev A015)

Stavby a jejich soubory, jejichž umístění v terénu či charakter je činí výrazně viditelné a do velké míry ovlivňující vizuální charakter sídla i krajiny

7.6.6 Území s archeologickými nálezy (jev A016)

Území s archeologickými nálezy v kraji, nebo vymezené části kraje, ve kterém se vyznačí území, na nichž se vyskytují nebo se mohou odůvodněně vyskytovat archeologické nálezy, a který slouží pro zabezpečení archeologického dědictví a jako podklad pro plnění oznamovací povinnosti stavebníka dle §22. odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. Oblast krajinného rázu je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či v některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu; je vymezena hranicí, kterou může být vizuální horizont, přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnících se charakteristik

7.6.7 Oblast krajinného rázu a její charakteristika (jev A017)

Krajinný ráz je přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, který je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu zákon (č. 14/1992 Sb.).

7.6.8 Místo krajinného rázu a jeho charakteristika (jev A018)

Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu

7.6.9 Místo významné události (jev A019)

Lokalita nebo i rozsáhlejší území spojené s historicky významnou událostí, např. bojiště, poutní místa, místa národopisných událostí, místa, která inspirovala umělecká díla

7.6.10 Významný vyhlídkový bod (jev A020)

Verejně přístupné místo, jehož vyvýšené umístění v terénu např. vrchol kopce, úbočí nebo v rámci rozhledny nebo vyhlídkové věže, umožňuje přehlédnout významnou a atraktivní část okolního okolí (Karlovarský kraj, 2016).

Analýzou dat odborné sekce nebyla získána uspokojivá data a to s ohledem na neúplnost dat NPÚ, protože tato vrstva tyto údaje neobsahuje. Poskytovatel eviduje pouze stávající památky a artefakty po zaniklých obcích nepoživají ochrany dle zákona o památkové péči.

7.7 Podklady – mapová díla

7.7.1 Ortofoto

Představuje geografické ortofotografické zobrazení zemského povrchu, které je překresleno tak, aby byly odstraněny posuny obrazu, vzniklé při pořizování leteckých snímků. Zobrazení je barevně vyrovnané a téměř neviditelné švy jsou vedeny po přirozených liniích. Ortofoto České republiky, je periodicky aktualizovaná sada ortofoto v rozměrech a kladu Státní mapy 1 : 5000 (2 x 2,5 km) a je pořizováno ve dvouletých cyklech a to vždy střídavě, západní a východní pásmo. Ortofoto nachází uplatnění jako základní datová vrstva GIS mapových portálů pro přístup k datům na katastru nemovitostí formou služeb. Černobílé snímky jsou od roku 1936 a od roku 2003 jsou již v barvách. Původní analogové snímky se postupně digitalizují a ukládají do aplikace "Archiv leteckých měřičských snímků" na ČÚZK a je poskytována prostřednictvím služeb WMS a WMTS k využití v GIS aplikacích (ČÚZK, 2017).

7.7.2 Základní mapa České republiky 1 : 10 000 (ZM 10)

Je státním mapovým dílem a nejpodrobnější mapou středního měřítka. Zobrazuje území České republiky na 4533 mapových listech a jeden list je odvozen z mapového listu Základní mapy 1 : 50 000, rozděleného na 25 dílů. ZM 10 obsahuje polohopis, výškopis a popis. Předmětem polohopisu jsou sídla a jednotlivé objekty, komunikace, vodstvo, hranice správních jednotek, katastrální území, body polohového a výškového bodového pole, porost a povrch půdy. Výškopis obsahuje terénní reliéf zobrazený nad vrstevnicemi a terénními stupni. Popis mapy se skládá z druhového označení objektů, dále standardizovaného geografického názvosloví, názvů ulic, kód vrstevnic, výškových kót. Mapa poskytuje velmi podrobnou představu o zobrazovaném území.

Od roku 2001 se vyhotovuje digitální technologií a je na internetu přístupná formou prohlížečích služeb WMS.

7.7.3 Císařské povinné otisky stabilního katastru 1: 2 880 z let 1826 – 1830, 1837 – 1843

jsou barevné rastrové kopie císařských povinných otisků map stabilního katastru Čech, které byly vyhotoveny s přestávkou mezi lety 1826 – 1843. Původně byly určeny k archivaci v Centrálním archivu ve Vídni a v rámci archivní rozluky předány do Prahy. Otisky zachycují původní stav krajiny bez zákresu pozdějších změn. S ohledem na svou podrobnost, patří otisky dodnes k velice oblíbenému badatelskému zájmu. Přístupné jsou z portálu (ČUZK, 2017).

7.8 Vstupy metody pro laickou sekci

K dispozici byl web "Zaniklé obce a objekty" a web "Památky a příroda Karlovarska (se souhlasem pan Vyčichla). Z těchto veřejných zdrojů "web zaniklé obce" byla exportem získána databáze ve formátu KLM, kterou jsem následně v prostředí programu ArcMap převedl do otevřeného formátu SHP v bodovém určení. Následně jsem provedl korekci ze souřadného systému WGS84 do S-JTSK. S ohledem na to, že databáze je vedená pro celou Českou republiku, provedl jsem export pouze pro Karlovarský kraj a to pro okresy Cheb, Sokolov a Karlovy Vary. Poté jsem provedl analýzu připravených dat a provedl další úpravy vrstvy s ohledem na nevyhovující atributové členění dat. Upravenou, zdrojovou vrstvou jsem naimportoval do nově vytvořené struktury, která se stane jednou z analytických vrstev úkolu. Následovala úprava datové vrstvy pro možné vyjádření linií nebo polygonem. Do těchto dvou vrstev bude možné zaznamenávat plochy nebo linie pro historické zastavěné území nebo historickou cestní síť.

7.8.1 Výsledky mapování

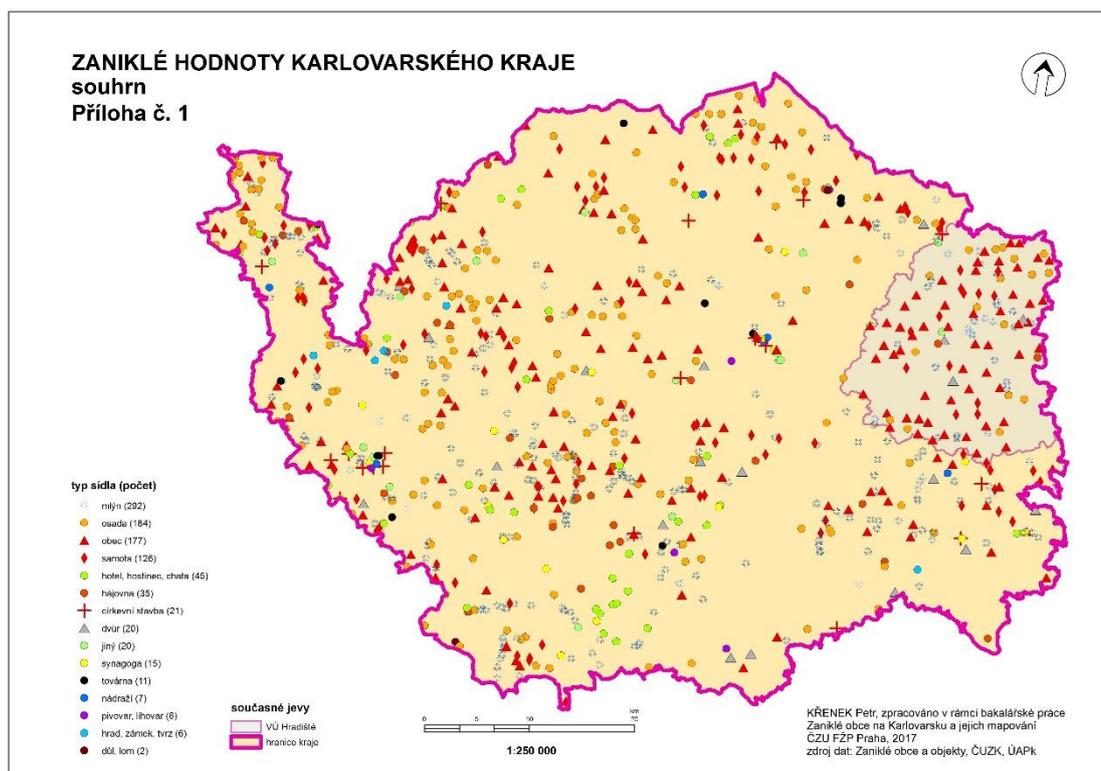
Datová vrstva obsahuje další množství informací, jako jsou: církevní stavby, důl nebo lom, dvůr, hájovna, hotel-hostinec-chata, hrad-zámek-tvrz, jiný objekt, městská část, mlýn nebo nádraží, rozhledna pivovar, továrna nebo synagoga. Bodových hodnot je celkem 976, tyto bylo nutné zredukovat a ponechat pouze informace o obcích, osadách a samotách. Pro potřeby využití v územně analytických podkladech jsem

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

připravil základní vrstvu symbolů, která bude následně zanesena do souhrnného katalogu symbolů ÚAP.

Výsledkem mapování jsem zjistil následující: v Karlovarském kraji zaniklo 292 mlýnů, 184 osad, 177 obcí, 126 samot, 45 hotelů nebo hostinců, 35 hájoven, 21 církevních staveb, 20 dvorů, 15 synagog, 11 továren, 7 nádraží, 6 pivovarů nebo lihovarů, 6 hradů, zámků nebo tvrzí, 2 doly. Z tohoto počtu tvoří významnou množinu zaniklých hodnot v prostoru vojenského újezdu Hradiště. Na základě předání území armádě zaniklo 53 obcí, 17 osad, 14 samot a 4 hospodářské dvory.

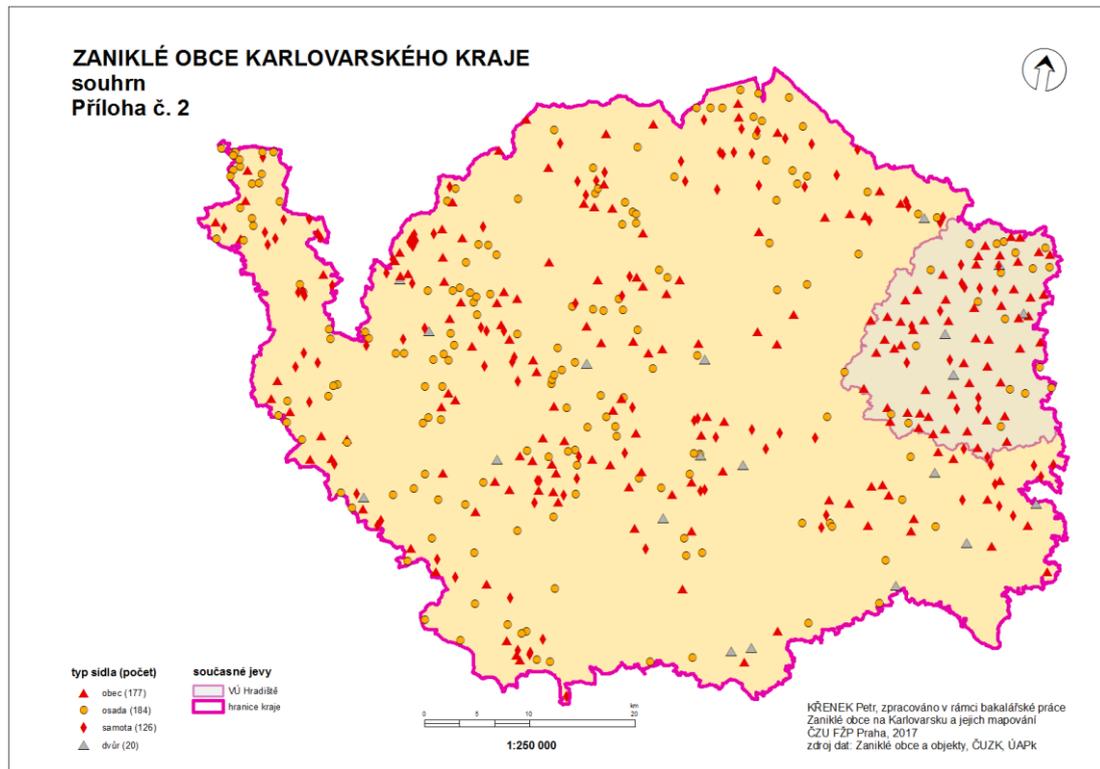
Pro ilustraci uvádím souhrn zaniklých hodnot území v následující mapě.

Obrázek č. 18 Zaniklé hodnoty Karlovarského kraje – souhrn (zdroj: Zaniklé obce a objekty)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

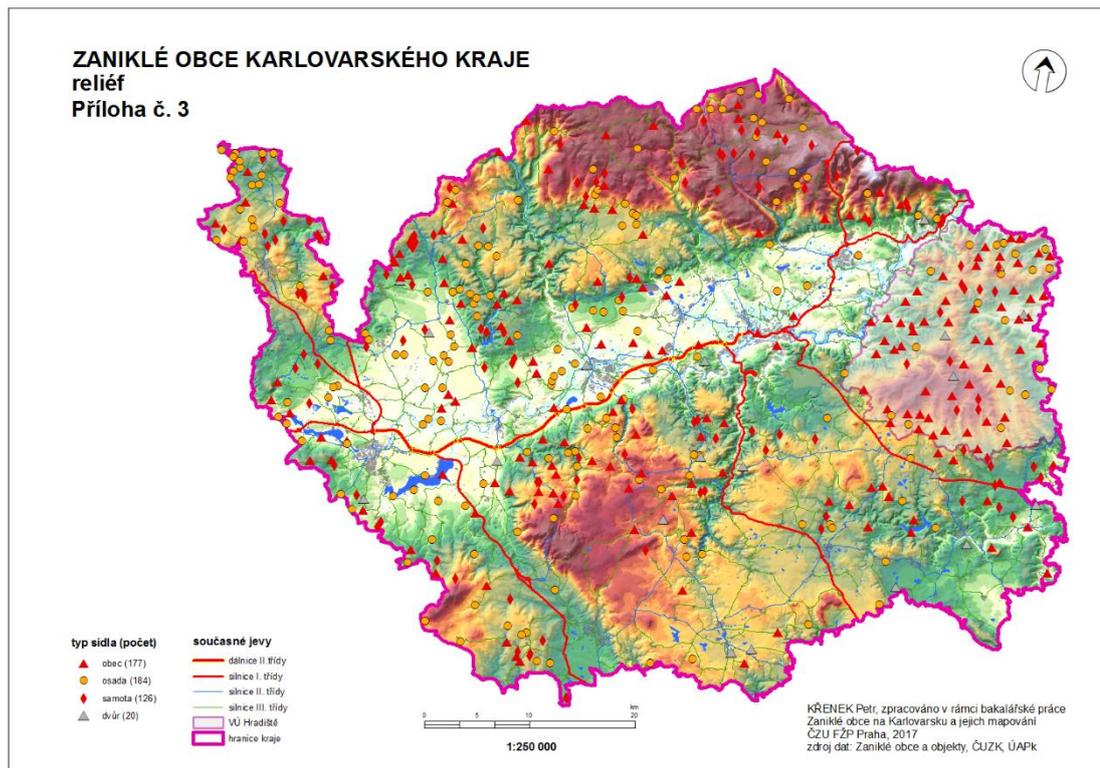
Pro zaniklé obce jsem připravil následující mapu s jednoduchým podkladem. Zpracováním datové vrstvy jsem zjistil, že zaniklých obcí je 177, osad 184, samot 126 a hospodářských dvorů 20.

Obrázek č. 19 Zaniklé obce Karlovarského kraje – souhrn (zdroj: Zaniklé obce a objekty)

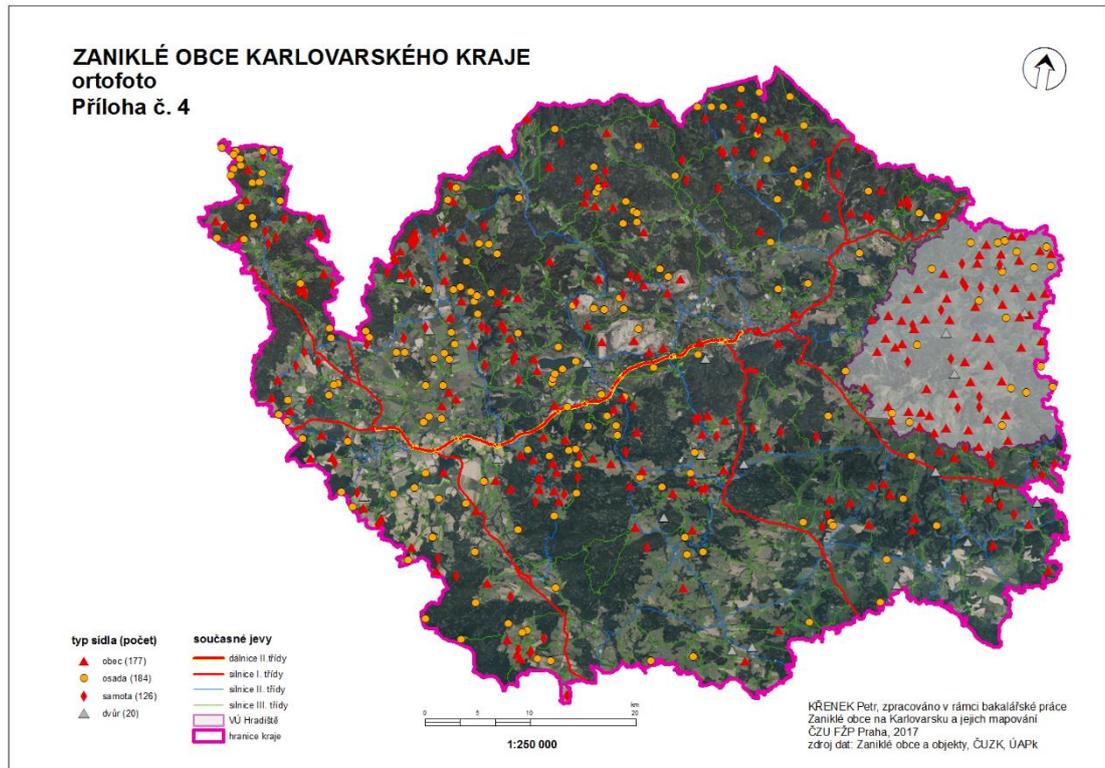
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Z následující mapy je možné dovodit významný zánik původní cestní sítě. Cestní síť postupně zanikala v rámci projektu kolektivizace vesnice. Pro ilustraci jsem jako podklad mapy zvolil reliéf území, ze které jsou zřejmé výškové parametry kraje. Ve vrcholových partiích Krušných hor sídla zanikala na základě odsunu původního obyvatelstva, které historicky žilo i v poměrně nepříznivých klimatických podmínkách. V podkrušnohorské pánvi byl zánik sídelní struktury zapříčiněn povrchovou důlní činností a zakládáním rozsáhlých ploch výsypek.

Obrázek č. 20 Zaniklé obce Karlovarského kraje – reliéf (zdroj: Zaniklé obce a objekty)

Informace o typu krajiny lze vyčíst z následující mapové kompozice. Mimo plochy vojenského újezdu Hradiště lze z mapy vyčíst významné zalesnění kraje a plochy povrchových dolů.

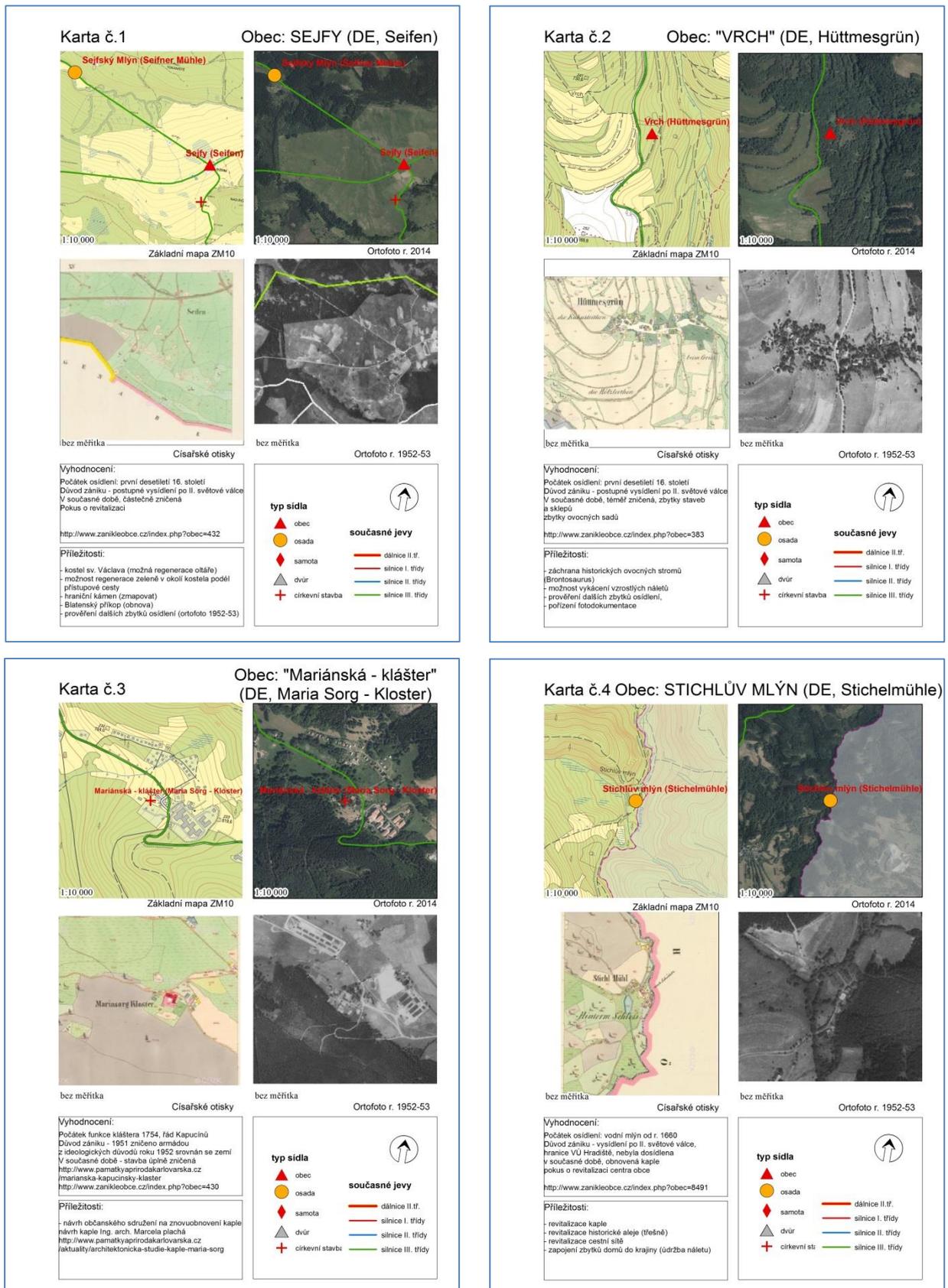
Obrázek č. 21 – Zaniklé obce Karlovarského kraje – ortofoto (zdroj Zaniklé obce a objekty)

Mapy přikládám ve formátu A3 do přílohy práce.

7.8.2 Lokalizace reliktvů v území

Vyhledané výsledky navrhuji zaznamenávat do karet zaniklých obcí, pro které jsem zaniklou hodnotu vyhodnotil na čtyřech typech podkladových map: základní mapě ZM 10, ortofotu z roku 2014, Císařských otiscích a ortofotu z roku 1952 – 53. Do vyhodnocení jsem zaznamenal roky vzniku a zániku sídla, dále důvody nebo doplnil internetovým odkazem na specializovaný web. Do kapitoly příležitosti jsem uvedl možné způsoby využití v současné krajině, nebo v případě církevní stavby i záměr na stavbu nové kaple. I tento oddíl jsem doplnil internetovým odkazem, v případě kaple na vizualizaci nové stavby. Návrh karet přikládám do přílohy ve skutečném měřítku. Karty je možné ukládat do databáze s odkazem ze zákaznické kompozice.

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Obrázek č. 22 – příklady karet (zdroj: Zaniklé obce a objekty)

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Podkladem pro zpracování karet zaniklých obcí jsou i fotografie z detailního průzkumu. Na těchto jsou zřejmé některé detaily zaniklé osady Stichlův mlýn, pořízené v zimních měsících roku 2017. Původní zástavba domů se rozpadává a zachráněna byla pouze místní kaple a nad základy mlýna byl místním spolkem pro obnovu krajiny vztyčen přístřešek, sloužící pro rekreační potřeby obyvatel nedaleko ležící obce Andělská Hora.

*Obrázek 24, Kaple v centru osady
(zdroj: archiv autora)*

*Obrázek č. 23, Pohled na osadu Stichlův
mlýn od jihu (zdroj: archiv autora)*

Obrázek č. 25, Zbytky osady Stichlův mlýn, rok 2016 (zdroj: archiv autora)

Diskuse

Historický vývoj Karlovarského kraje silně ovlivňuje současný stav krajiny a jeho obyvatel. K návrhu metodiky mě přiměl fakt, že jako pracovníka na Krajském úřadu Karlovarského kraje, mě velice zaujala problematika nedostatku podkladových dat v oblasti územně analytických podkladů. Protože zpracovávám data pro jednotlivé jevy, všiml jsem si, že v datové základně chybí komplexní informace o zaniklých sídlech. Absentují vrstvy, ze kterých bude možné studovat jednotlivé artefakty, převážně mimo zastavěné území.

Získat a vyhodnotit referenční vzorek dat bylo poměrně obtížné, protože informace zpracovává odborná i laická veřejnost s rozdílným pohledem na detail.

Významný zdroj informací jsem našel v (Atlasu krajiny České republiky, 2009). Snahou bylo získat data přímo od zpracovatele. Tato žádost nebyla kladně vyřízena, se sdělením, že zdrojová data nejsou v uspokojivém stavu. Mapové dílo zachycuje existující i zaniklá vesnická sídla od poloviny 19. století v přesném typologickém členění. Zpracoval jsem scan mapového díla (původní měřítko 1 : 500 000) a v programu ArcGIS provedl georeferencování rastru. Vynesl jsem jednotlivé body a porovnáním se ZM 10 jsem zjistil, že georeferencované mapové dílo je zpracováno nepřesně a data pro mou práci jsou nepoužitelná. Dalším odborným zdrojem byly dílčí odborné studie, které jsou však zaměřeny na velice malá území. Poslední možností bylo využití dat z portálu Zaniklé obce, kde je možné importovat data po krajích s možností převodu do obecného formátu dat SHP. Tato data jsem analyzoval v souřadného systému S-JTSK a zvolil jako zdrojová pro tuto práci. Tyto vrstvy budou sloužit jako **signální informace** pro projektanta územních plánů (ve fázi průzkumů a rozborů), zásad územního rozvoje, ale podstatně více využitelná projektanty územních studií krajin. Tato data bude možné využít v kompletu veřejných kompozic GEOPORTÁLU DMVS Karlovarského kraje.

Metodika je aplikovatelná i pro jiné datové modely na území České republiky. Sběr a třídění dat bude obdobné, pouze atributy jednotlivých SHP budou přizpůsobeny příslušnému předpisu datového modelu zvoleného kraje.

Závěr

V této práci jsem prokázal, že je možné připravit kvalitní datové vrstvy a to na základě různých zdrojů a to třeba i od laické veřejnosti, pokud projdou procesem metodického zpracování. Nově pořízená data budou zařazena do struktury datového modelu Karlovarského kraje a stanou se jedním z podkladů pro plošné pořízení studií krajin. V extravilánu studie prostorové informace využijí v maximální míře, včetně zhodnocení významu zbylých hodnot pro krajinu. Svě opodstatnění budou mít data i v územních plánech nebo zásadách územního rozvoje a to zejména v části "Vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území". V rámci ÚAP je možné nadefinovat nový záměr využití míst nebo hodnot v rámci rozvoje turistiky. Vhodným příkladem je záměr na výstavbu kaple na Mariánské, na pozemku plně zaniklého kláštera, kde došlo k zániku i duchovních hodnot v krajině.

Karlovarský kraj byl v minulosti zasažen mnoha historickými situacemi. Od postupného osídlování a kolonizace krajiny, přes poklidný vývoj ve středověku k novověku. V první třetině minulého století jsme zaznamenali poměrně významný růst průmyslu, který kulminoval "Velkou hospodářskou krizí" ve třicátých letech. Hospodářský propad v regionu mladého státu znamenal významnou nespokojenost německy mluvícího obyvatelstva, které postupně nacházelo vzor v Nacistické ideologii. Výsledkem bylo odtržení Sudet a následně druhá světová válka. Vydáním dekretů prezidenta Edvarda Beneše, s právní silou ústavního zákona, došlo ke konfiskaci majetku etnických Němců, žijících na území Karlovarska. Tímto došlo k faktickému odsunu původního obyvatelstva z území. Dosídlení pohraničí novými obyvateli z různých částí Čech, znamenalo výraznou změnu v kulturních i ekonomických hodnotách obyvatelstva. S rozvojem důlní činnosti v podkrušnohorské pánvi mnoho sídel zaniklo a to bez podrobného průzkumu. Území ztratilo svou původní identitu, národopisné zvyky obyvatel, druh a způsob výstavby sídel i ekonomické vazby na sousední Sasko a Bavorsko. V pohraničních horách postupně zanikalo původní zemědělské hospodaření a byly kompletně zpřetrhány vlastnické vztahy rodin. Dosídlené obyvatelstvo mnohdy přicházelo za vidinou majetkového zisku (nemovitosti po odsunutých Němcích) a do prostředí přinášelo své vlastní národopisné zvyky. Generace po druhé světové válce je různorodý mix ateisticky smýšlejících obyvatel mnohdy bez možnosti ukotvení v lidové a poté socialistické společnosti (Jaša, 2010).

Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování

Teprve po "Sametové revoluci" byly uvolněné archivy s množstvím informací a lidé, kteří na území žijící již ve druhé nebo třetí generaci, začínají mít zájem o svou minulost. K této skutečnosti přispěl rozvoj společnosti za posledních 25 let, kdy je možné srovnávat vnitřní území kraje s oblastmi kapitalistického Bavorska a bývalého socialistického Saska.

Cílem a úkolem současné generace je na pozadí historických událostí uchovat kulturní dědictví, které naši předkové vytvářeli po staletí. Pouze ten člověk, který zná svojí historii a ctí civilizační hodnoty, se stává plnohodnotnou součástí soudobé společnosti.

Literatura

COUFAL, J., 2012: *ANALÝZA (DE) KONCENTRAČNÍCH PROCESŮ VE VYBRANÝCH REGIONECH ČR*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědná fakulta, Katedra geografie. Vedoucí práce Mgr. Petr Kladivo, Ph.D.

Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic., 2009: Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky. ISBN 978-80-85116-59-5.

WANG, Zhen., 2006: *100 divů Číny: historie, kultura a přírodní krásy Říše středu*. 1. vyd. Čestlice: Rebo. ISBN 80-723-4572-9.

ČERNÝ, B., KŘEN J., KURAL V., OTÁHAL M., 1990: *Češi, Němci, odsun: Diskuse nezávislých historiků*. První. Praha: Academia. ISBN 80-200-0276-6.

BOHÁČ, J., 2008: *Cheb*. Vyd. 1. Praha: Paseka. Zmizelé Čechy. ISBN 978-80-7185-899-7.

BERAN, L., 2011: *Industriální topografie: průmyslová architektura a technické stavby*. 1. V Praze: ČVUT, Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury. ISBN 978-80-01-04919-8.

SVOBODA, J., 1998: *Jak to bylo s Atlantidou: nový pohled na starou záhadu*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda. ISBN 80-205-0559-8.

HAYDU, Mark., 2013: *Meditations on Vatican art. First Edition*. Liguori, Missouri: Liguori. ISBN 978-076-4824-104.

KUČA, K. a ZEMAN L., 2006: *Památky Karlovarského kraje: koncepce památkové péče v Karlovarském kraji*. Vyd. 1. Karlovy Vary: Karlovarský kraj. ISBN 80-239-7652-4.

SPURNÝ, M.(ed.), 2006: *Proměny sudetské krajiny*. 1. vyd. Praha: Antikomplex. ISBN 80-861-2575-0.

LAKOSIL, J. a SVOBODA T., 2013: *Sudety 1938: pohledem důstojníků německé armády*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-2894-3.

MAIER, K., 2012: *Udržitelný rozvoj území*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.

SKLENIČKA, P., 2003: *Základy krajinného plánování*. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková. ISBN 80-903-2061-9.

JAŠA, L., 2010: *Zaniklé obce na Březovsku*. První. Sokolov: Fornica Graphics s.r.o. ISBN 978-80-87194-18-8.

Zmizelé Sudety: [katalog k výstavě] = Das verschwundene Sudetenland : [der Katalog zur Ausstellung]. 2006. 4., upr. a rozš. vyd. Domažlice: Pro občanské sdružení Antikomplex vydalo Nakladatelství Českého lesa. ISBN 80-861-2573-4.

Vyhláška 500/2006 Sb.: o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu územně plánovací činnosti. 2006: In: . Praha: Parlament ČR, ročník 2006, změna 458/2012 Sb.

Zákon č. 183/2006 Sb.: o územním plánování a stavebním řádu., 2006: In: . Praha: Parlament ČR, 14. března 2006, 183/2006.

Zákon č. 50/1976 Sb.: o územním plánování a stavebním řádu. 1976: Ve znění zákona č. 103/1990 Sb. a zákona č. 262/1992 Sb. Praha: Federální shromáždění ČSSR.

Internetové zdroje

2001-. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2017-03-12].

[online]. [cit. 2017-03-12].

ČÚZK: Státní správa zeměměřictví a katastru [online]. 2017. Praha: ČÚZK [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.cuzk.cz>

Old maps of Czech Republic: Discover the of Czech Republic on historical maps [online]. 2013. Switzerland: Swiss Kartenportal.CH project [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: http://www.oldmapsonline.org/en/Czech_Republic#bbox=12.076140991000102,48.557915752,18.837433678437378,51.040012309000076&q=&date_from=0&date_to=9999&scale_from=&scale_to=

Památky a příroda Karlovarska: Regionální internetová topografická encyklopedie Karlovarského kraje [online]. 2015. Karlovy Vary: Jaroslav Vyčichlo [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/>

Ústřední archiv zeměměřičství a katastru: Archivní mapy [online]. 2015. Praha: Zeměměřičský úřad [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz>

Vodní mlýny: Vodní obilné mlýny [online]. 2012. Mgr. Rudolf Šimek [cit. 2016-03-12].

Wikipedia: Internetová encyklopedie [online]. 2002. různé: Wikipedia [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana

Zaniklé obce a objekty: Verschwundene Orte Objekts [online]. 2015. Klášterec nad Ohří: Pavel Beran [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.zanikleobce.cz>

Zničené kostely: Poškozené a zničené kostely v České republice [online]. 2016. Praha: Michal Valenčík [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://znicenekostely.cz>

Česká informační agentura životního prostředí: Cenia. 2015. Národní geoportál INSPIRE: Mapy [online]. Praha: ČÚZK [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <https://geoport.gov.cz/web/guest/home/>

Historická data v GIS: Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS. 2013. Historická data v GIS: Urbánní a regionální laboratoř [online]. Praha: © 2013 URRLab - Urbánní a regionální laboratoř | Vytvořil Martin Křivka [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.historickygis.cz/>

Karlovarský kraj: Informační portál Karlovarského kraje. 2017. Rozvoj regionu a ÚP: Portál ÚAP KK [online]. 15.1.2016: Karlovarský kraj [cit. 2017-03-12]. Dostupné z: <http://www.kr-karlovarsky.cz/Stranky/Default.aspx>

Tabulky

<i>Tabulka 1 - Etapy pořizování ÚAP (zdroj: ÚAP)</i>	13
--	----

Obrázky

<i>Obrázek č. 1 - příklad, Praha Malá Strana (zdroj: archiv autora)</i>	6
<i>Obrázek č. 2 - příklad, Jetřichovice – Vysoká Lípa (zdroj: archiv autora)</i>	7
<i>Obrázek č. 3 - příklad, Krásný Dvůr (zdroj: archiv autora)</i>	7
<i>Obrázek č. 4 - příklad, Zámek Lednice (zdroj: archiv autora)</i>	8
<i>Obrázek č. 5 - příklad, Kolonáda Valtice (zdroj: archiv autora)</i>	8
<i>Obrázek č. 6 - příklad, zámek Kynžvart (zdroj: archiv autora)</i>	9
<i>Obrázek č. 7 - příklad, Bořeň (zdroj: archiv autora)</i>	9
<i>Obrázek č. 8 - příklad, Myslivny (zdroj: archiv autora)</i>	10
<i>Obrázek č. 9 - příklad, U Dolského mlýna (zdroj: archiv autora)</i>	10
<i>Obrázek č. 10 - příklad, město Loket (zdroj: archiv autora)</i>	11
<i>Obrázek č. 11 - příklad, Podklady ÚAPk (zdroj: ÚAPk)</i>	14
<i>Obrázek č. 12 - příklad, Rozbor udržitelného rozvoje ÚAPk (zdroj: ÚAPk)</i>	14
<i>Obrázek č. 13 - Schéma procesu pořizování územně analytických podkladů Karlovarského kraje (zdroj: ÚAPk)</i>	17
<i>Obrázek č. 14 - Území Československa po 15. 3. 1939 (zdroj: Atlas České republiky)</i>	22
<i>Obrázek č. 15 - Vývoj počtu obyvatel – Karlovarský kraj, v letech 1869 – 2011 (zdroj ČSÚ, Historický lexikon obcí)</i>	25
<i>Obrázek č. 16 - Vývoj počtu domů – Karlovarský kraj, v letech 1869 – 2011 (zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí)</i>	26
<i>Obrázek č. 17 - Úbytek počtu obyvatel – Karlovarský kraj, v letech 1930 – 1950 (zdroj: ČSÚ, Historický lexikon obcí)</i>	26
<i>Obrázek č. 18 Zaniklé hodnoty Karlovarského kraje – souhrn (zdroj: Zaniklé obce a objekty)</i>	38
<i>Obrázek č. 19 Zaniklé obce Karlovarského kraje – souhrn (zdroj: Zaniklé obce a objekty)</i>	39
<i>Obrázek č. 20 Zaniklé obce Karlovarského kraje – reliéf (zdroj: Zaniklé obce a objekty)</i>	40
<i>Obrázek č. 21 – Zaniklé obce Karlovarského kraje – ortofoto (zdroj Zaniklé obce a objekty)</i>	41
<i>Obrázek č. 22 – příklady karet (zdroj: Zaniklé obce a objekty)</i>	42
<i>Obrázek č. 23, Kaple v centru osady (zdroj: archiv autora)</i>	43
<i>Obrázek č. 24, Pohled na osadu Stichlův mlýn od jihu (zdroj: archiv autora)</i>	43
<i>Obrázek č. 25, Zbytky osady Stichlův mlýn, rok 2016 (zdroj: archiv autora)</i>	43

Soupis použitých zkratk

Arc Gis - geografický informační systém určený pro práci s prostorovými daty

Arc Map - geografický informační systém určený pro práci s prostorovými daty, verze licence

ČÚZK – Český úřad zeměměřičský a katastrální

ESRI - společnost zabývající se vývojem geografických informačních systémů

Geoportál DMVS - druh webového portálu, který slouží k přístupu k prostorovým informacím

NUTZ 2 - označení normalizované klasifikace územních celků České republiky pro potřeby statistiky

Ortofoto - georeferencované ortografické zobrazení zemského povrchu

SHP - datový formát pro ukládání prostorových dat, vyvinutý firmou ESRI jako otevřený formát

S-JTSK - systém jednotné trigonometrické sítě katastrální, pravoúhlá souřadnicová síť používaná v geodézii na území Čech a Slovenska

SQL - standardizovaný strukturovaný dotazovací jazyk

ÚAP - územně analytické poklady

ÚAPk - územně analytické podklady kraje

ÚAPo - územně analytické podklady obcí

USA - Spojené státy americké, vznik 4. července 1776

WGS 84 - světově uznávaný geodetický standard, vydaný ministerstvem obrany USA

WMS - webová mapová služba pracující na principu klient – server

WMTS - webová mapová služba, splňující mezinárodní předpisy

ZM 10 - základní mapa České republiky v měřítku 1 : 25 000

Přílohy

Příloha č. 1 Zaniklé hodnoty Karlovarského kraje - souhrn

Příloha č. 2 Zaniklé obce Karlovarského kraje - souhrn

Příloha č. 3 Zaniklé obce Karlovarského kraje - reliéf

Příloha č. 4 Zaniklé obce Karlovarského kraje - ortofoto

Příloha č. 5 Zaniklé obce Karlovarského kraje - ZM10

Příloha č. 6 Karta č. 1, Obec: Sejfy

Příloha č. 7 Karta č. 2, Obec: Vrch

Příloha č. 8 Karta č. 3, Obec: Mariánská – klášter

Příloha č. 9 Karta č. 4, Osada: Stichlův Mlýn

ZANIKLÉ HODNOTY KARLOVARSKÉHO KRAJE

souhrn

Příloha č. 1

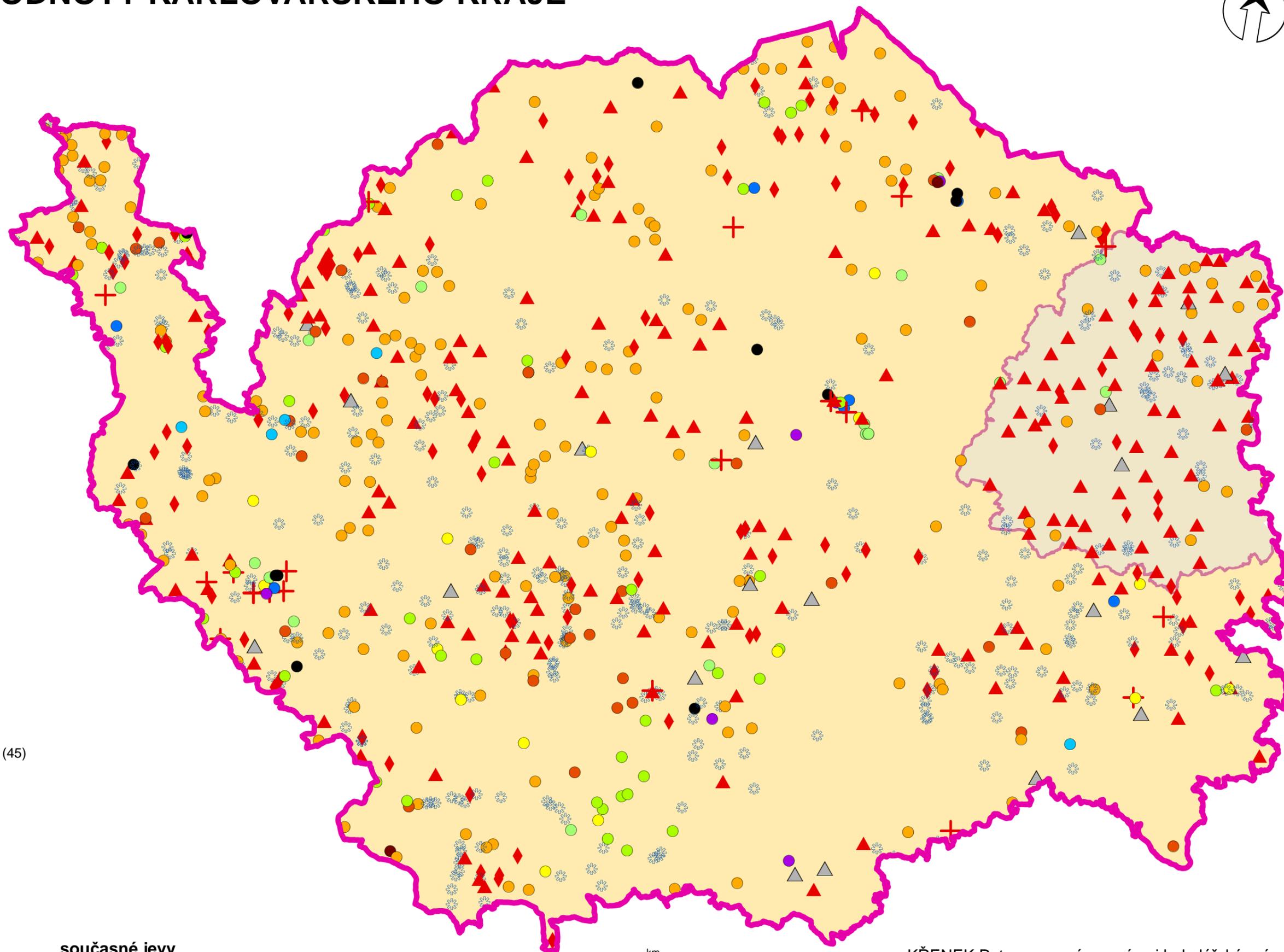

typ sídla (počet)

- mlýn (292)
- osada (184)
- obec (177)
- samota (126)
- hotel, hostinec, chata (45)
- hájovna (35)
- církevní stavba (21)
- dvůr (20)
- jiný (20)
- synagoga (15)
- továrna (11)
- nádraží (7)
- pivovar, lihovar (6)
- hrad, zámek, tvrz (6)
- důl, lom (2)

současné jevy

- VÚ Hradiště
- hranice kraje

1:250 000

KŘENEK Petr, zpracováno v rámci bakalářské práce
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování
ČZU FŽP Praha, 2017
zdroj dat: Zaniklé obce a objekty, ČUZK, ÚAPk

ZANIKLÉ OBCE KARLOVARSKÉHO KRAJE

souhrn

Příloha č. 2

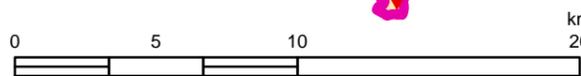
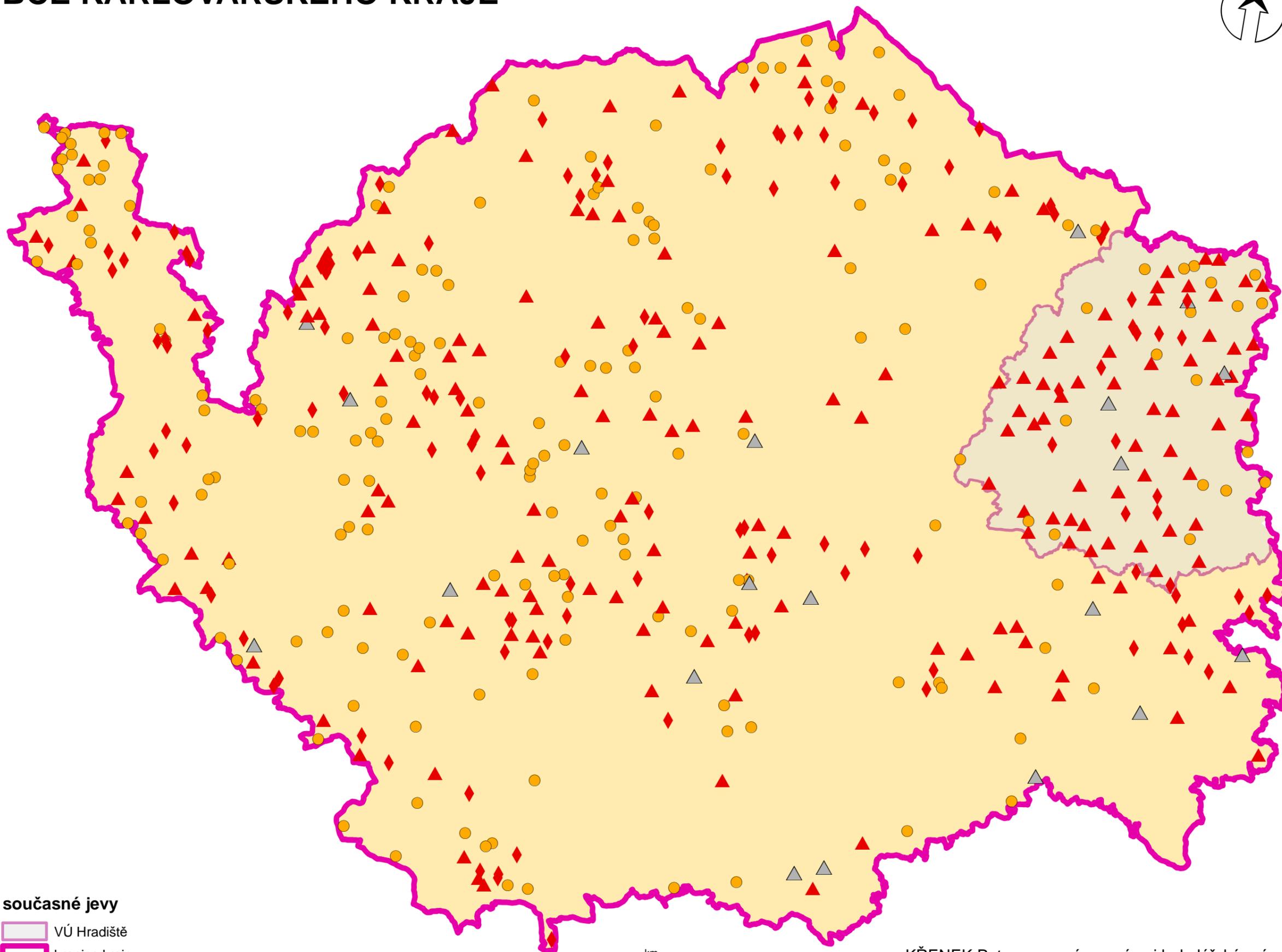

typ sídla (počet)

- ▲ obec (177)
- osada (184)
- ◆ samota (126)
- ▲ dvůr (20)

současné jevy

- VÚ Hradiště
- ▭ hranice kraje

1:250 000

KŘENEK Petr, zpracováno v rámci bakalářské práce
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování
ČZU FŽP Praha, 2017
zdroj dat: Zaniklé obce a objekty, ČUZK, ÚAPk

ZANIKLÉ OBCE KARLOVARSKÉHO KRAJE

reliéf

Příloha č. 3

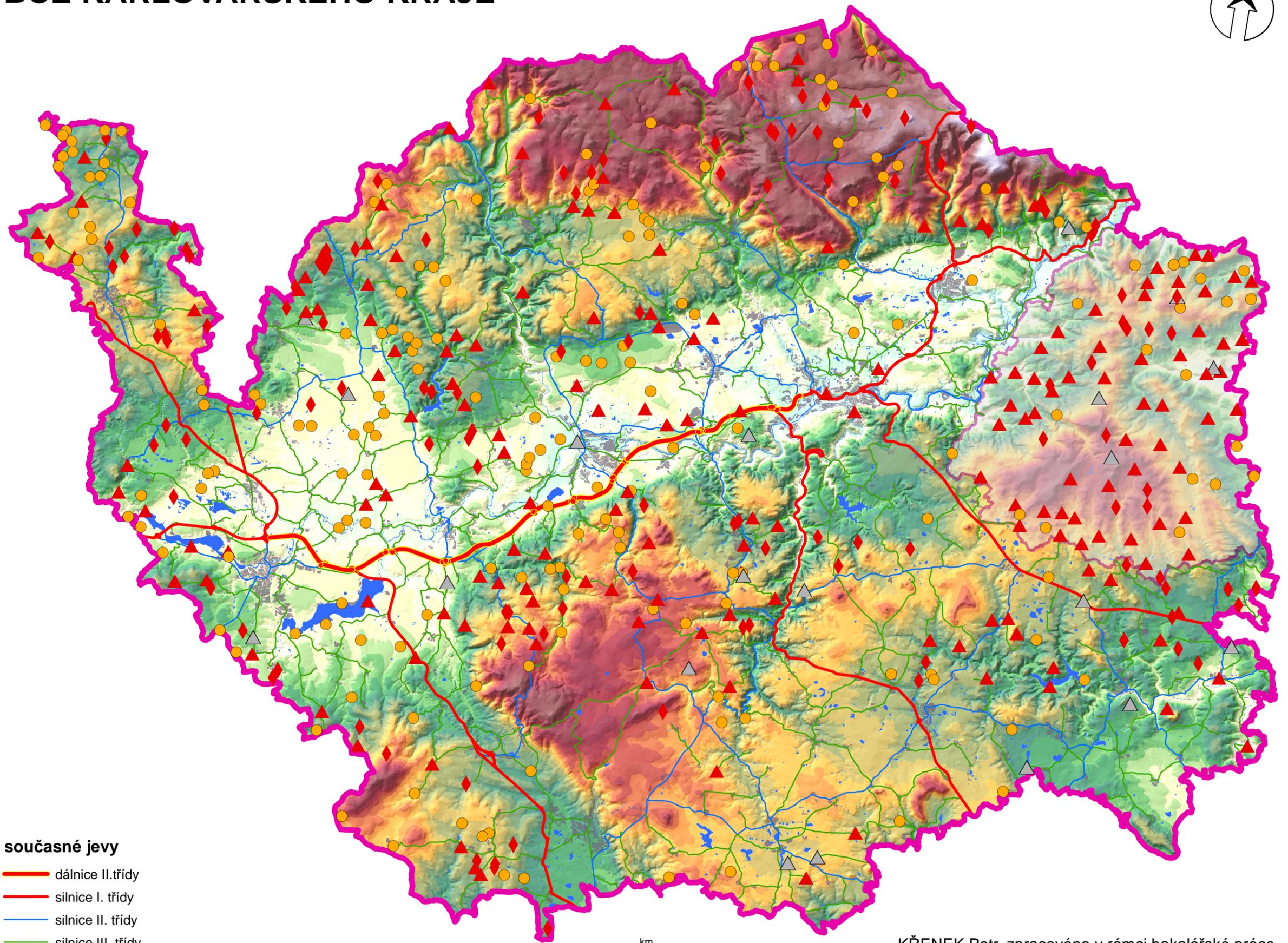

typ sídla (počet)

- obec (177)
- osada (184)
- samota (126)
- dvůr (20)

současné jevy

- dálnice II. třídy
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- VÚ Hradiště
- hranice kraje

1:250 000

KŘENEK Petr, zpracováno v rámci bakalářské práce
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování
ČZU FŽP Praha, 2017
zdroj dat: Zaniklé obce a objekty, ČUZK, ÚAPk

ZANIKLÉ OBCE KARLOVARSKÉHO KRAJE

ortofoto

Příloha č. 4

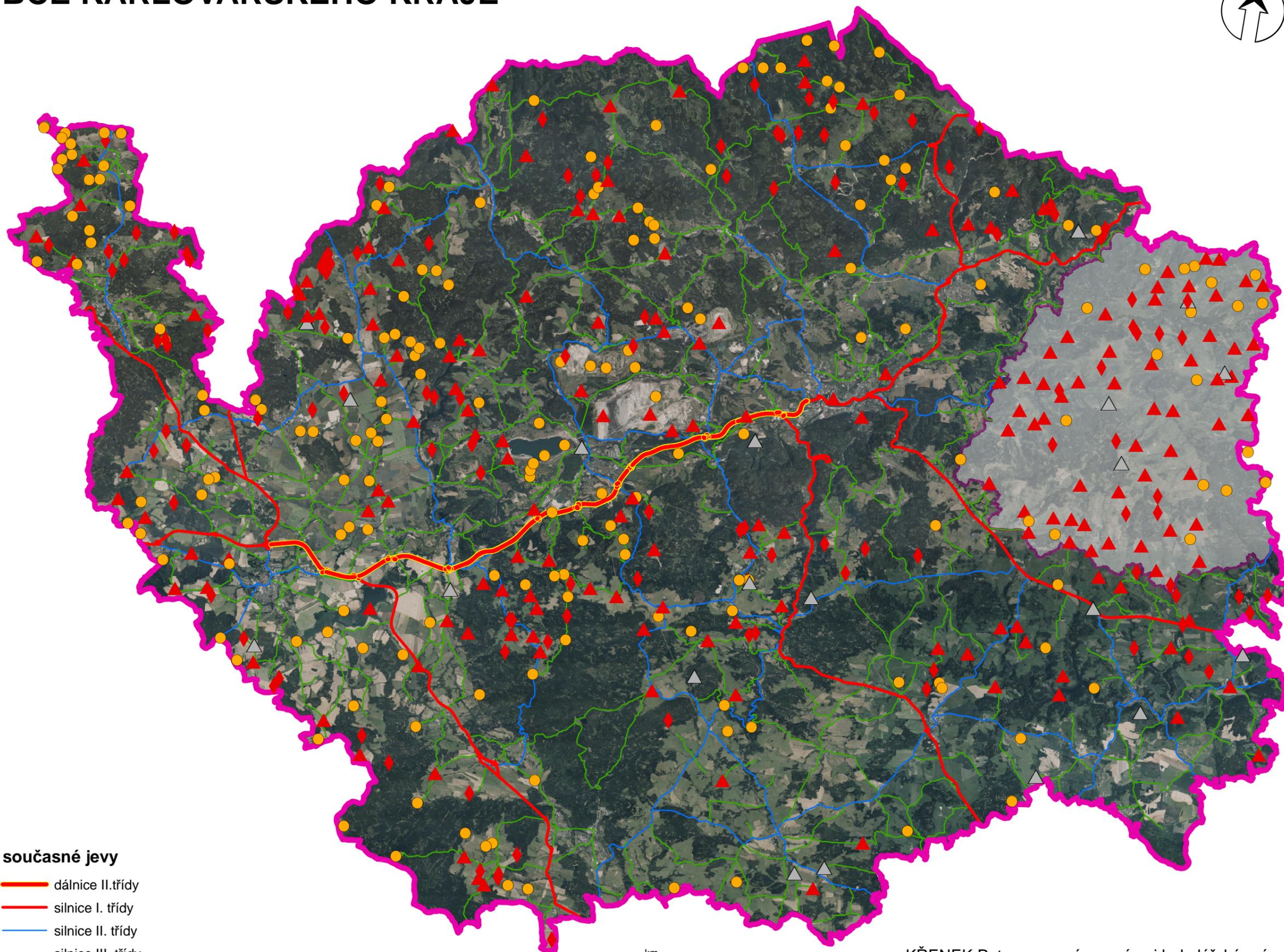

typ sídla (počet)

- ▲ obec (177)
- osada (184)
- ◆ samota (126)
- ▲ dvůr (20)

současné jevy

- dálnice II. třídy
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- VÚ Hradiště
- hranice kraje

1:250 000

KŘENEK Petr, zpracováno v rámci bakalářské práce
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování
ČZU FŽP Praha, 2017
zdroj dat: Zaniklé obce a objekty, ČUZK, ÚAPk

ZANIKLÉ OBCE KARLOVARSKÉHO KRAJE

ZM 10

Příloha č. 5

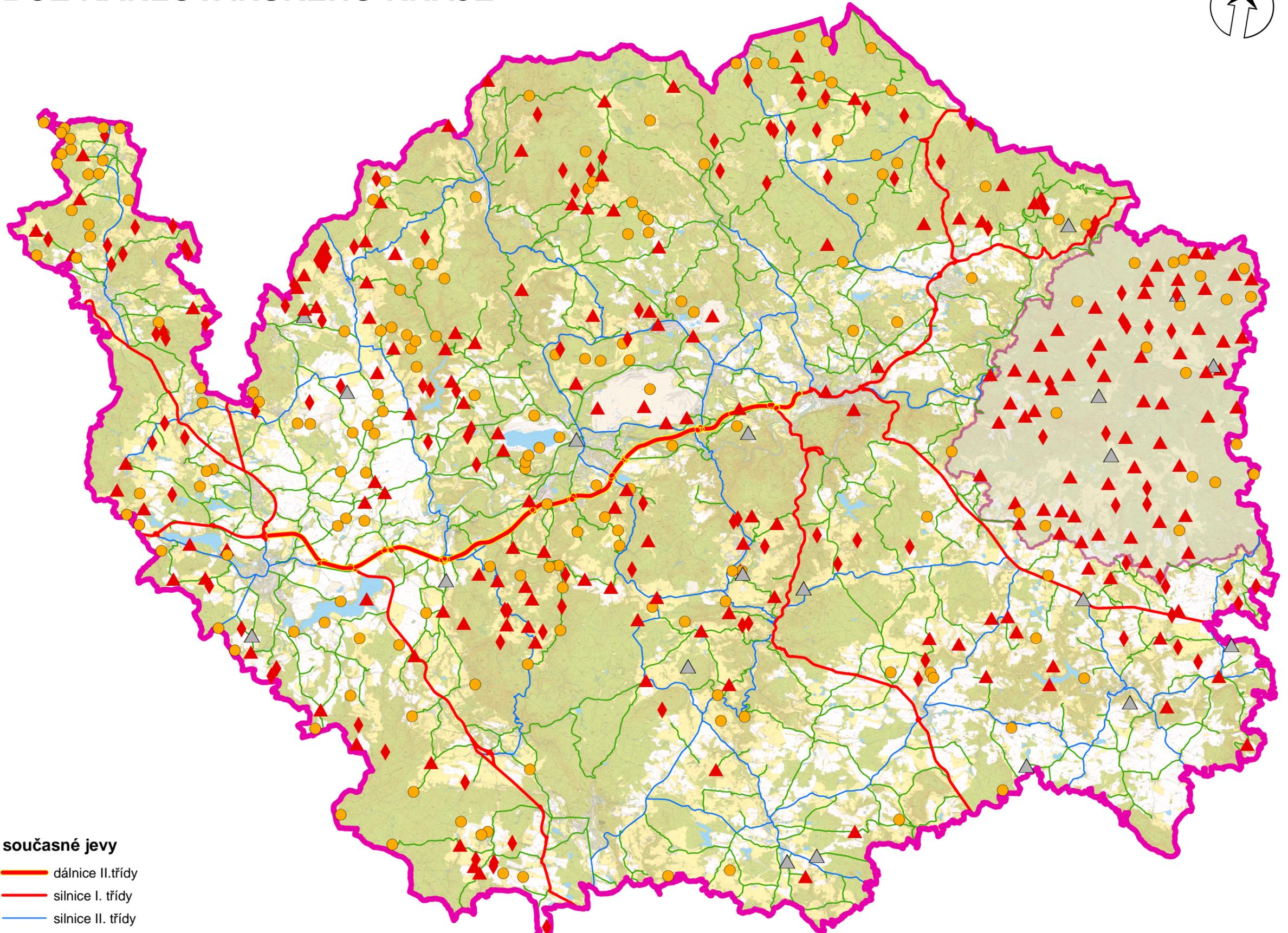

typ sídla (počet)

- ▲ obec (177)
- osada (184)
- ◆ samota (126)
- ▲ dvůr (20)

současné jevy

- dálnice II. třídy
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- silnice III. třídy
- VÚ Hradiště
- hranice kraje

1:250 000

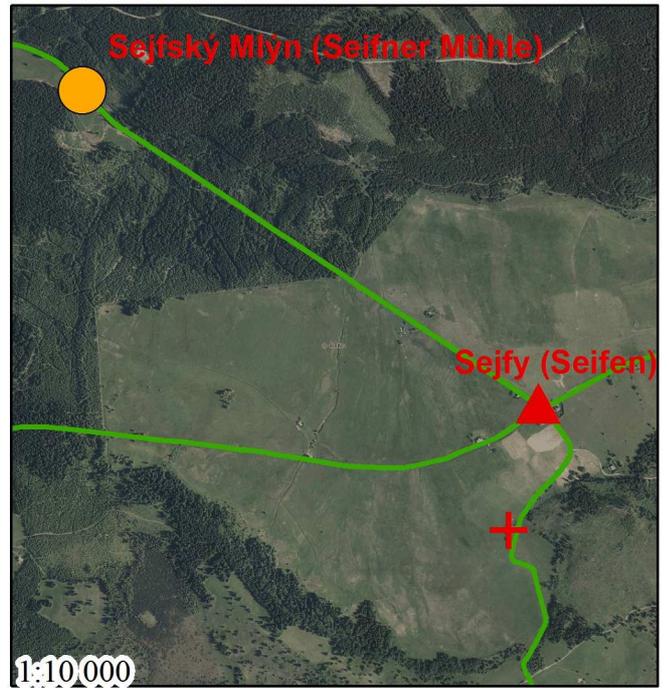
KŘENEK Petr, zpracováno v rámci bakalářské práce
Zaniklé obce na Karlovarsku a jejich mapování
ČZU FŽP Praha, 2017
zdroj dat: Zaniklé obce a objekty, ČUZK, ÚAPk

Karta č.1

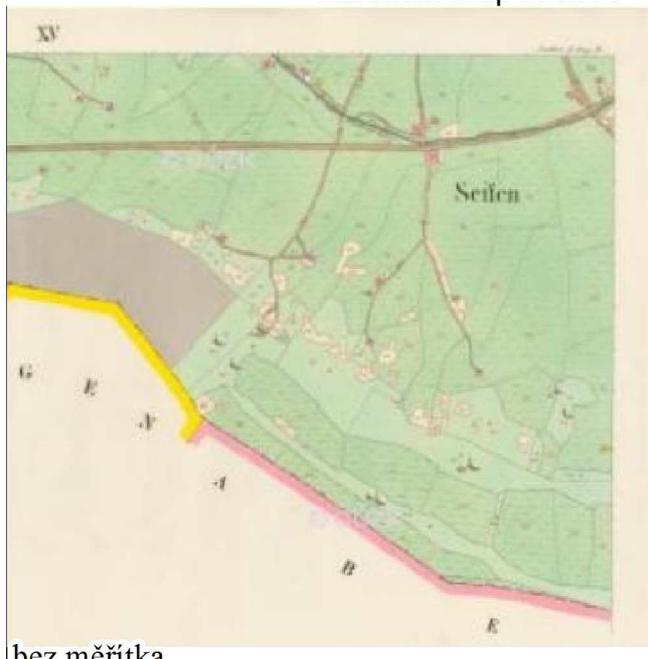
Obec: SEJFY (DE, Seifen)

Základní mapa ZM10

Ortofoto r. 2014

Císařské otisky

bez měřítka

Ortofoto r. 1952-53

Vyhodnocení:

Počátek osídlení: první desetiletí 16. století
 Důvod zániku - postupné vysídlení po II. světové válce
 V současné době, částečně zničená
 Pokus o revitalizaci

<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=432>

Příležitosti:

- kostel sv. Václava (možná regenerace oltáře)
- možnost regenerace zeleně v okolí kostela podél přístupové cesty
- hraniční kámen (zmapovat)
- Blatenský příkop (obnova)
- prověření dalších zbytků osídlení (ortofoto 1952-53)

typ sídla

obec

osada

samota

dvůr

církevní stavba

současné jevy

— dálnice II. tř.

— silnice I. třídy

— silnice II. třídy

— silnice III. třídy

Karta č.2

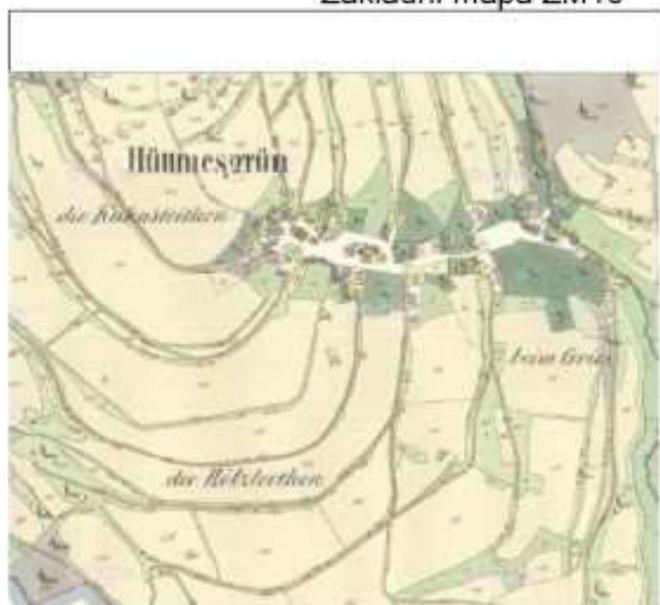
Obec: "VRCH" (DE, Hüttmesgrün)

Základní mapa ZM10

Ortofoto r. 2014

bez měřítka

Císařské otisky

bez měřítka

Ortofoto r. 1952-53

Vyhodnocení:

Počátek osídlení: první desetiletí 16. století
 Důvod zániku - postupné vysídlení po II. světové válce
 V současné době, téměř zničená, zbytky staveb
 a sklepů
 zbytky ovocných sadů

<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=383>

Příležitosti:

- záchrana historických ovocných stromů (Brontosaurus)
- možnost vykácení vzrostlých náletů
- prověření dalších zbytků osídlení,
- pořízení fotodokumentace

typ sídla

obec

osada

samota

dvůr

církvní stavba

současné jevy

— dálnice II. třídy

— silnice I. třídy

— silnice II. třídy

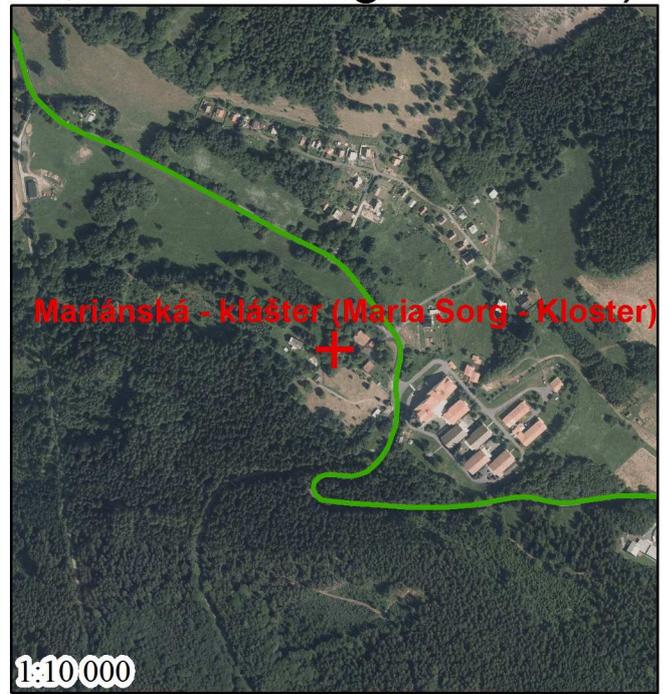
— silnice III. třídy

Obec: "Mariánská - klášter" (DE, Maria Sorg - Kloster)

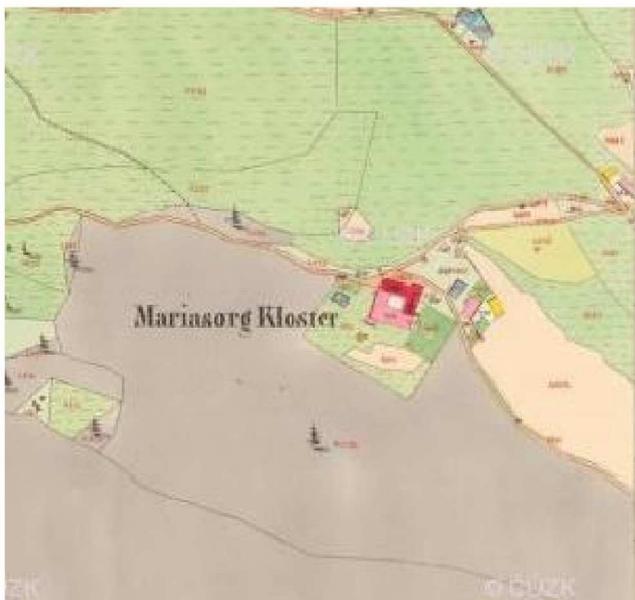
Karta č.3

Základní mapa ZM10

Ortofoto r. 2014

bez měřítka

Císařské otisky

bez měřítka

Ortofoto r. 1952-53

Vyhodnocení:

Počátek funkce kláštera 1754, řád Kapucínů
Důvod zániku - 1951 zničeno armádou
z ideologických důvodů roku 1952 srovnán se zemí
V současné době - stavba úplně zničená
<http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/marianska-kapucinsky-klaster>
<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=430>

Příležitosti:

- návrh občanského sdružení na znovuobnovení kaple
návrh kaple Ing. arch. Marcela plachá
<http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/aktuality/architektonicka-studie-kaple-maria-sorg>

typ sídla

obec

osada

samota

dvůr

církevní stavba

současné jevy

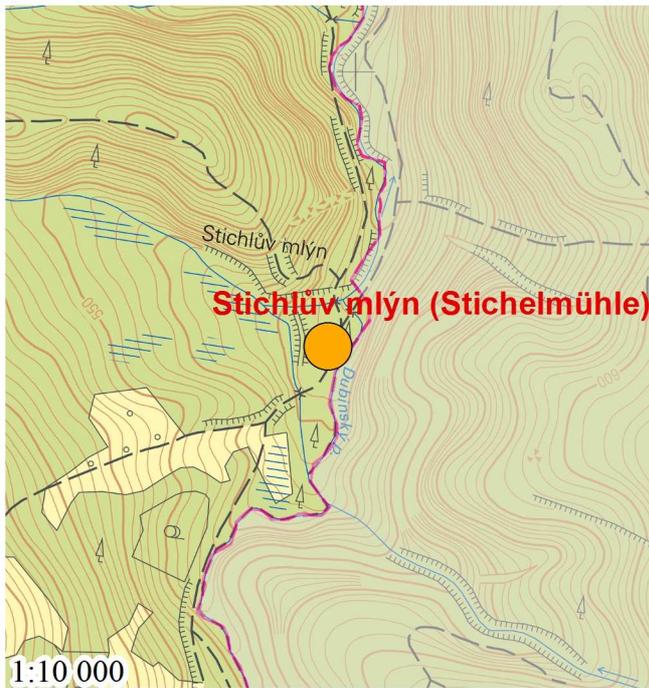
dálnice II.tř.

silnice I. třídy

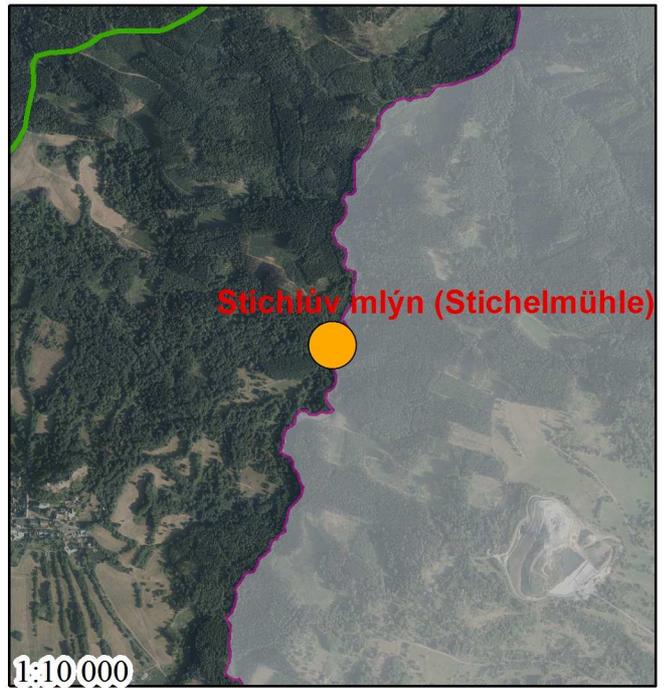
silnice II. třídy

silnice III. třídy

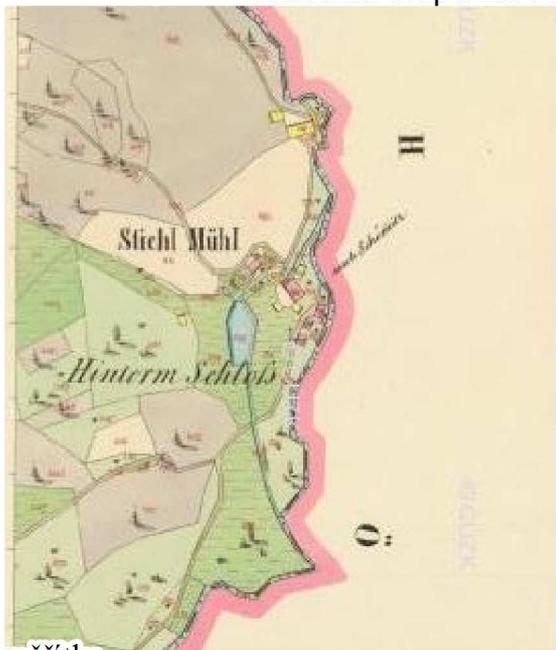
Karta č.4 Obec: STICHLŮV MLÝN (DE, Stichelmühle)

Základní mapa ZM10

Ortofoto r. 2014

bez měřítka

Císařské otisky

bez měřítka

Ortofoto r. 1952-53

Vyhodnocení:

Počátek osídlení: vodní mlýn od r. 1660
Důvod zániku - vysídlení po II. světové válce, hranice VÚ Hradiště, nebyla dosídlena v současné době, obnovená kaple pokus o revitalizaci centra obce

<http://www.zanikleobce.cz/index.php?obec=8491>

Příležitosti:

- revitalizace kaple
- revitalizace historické aleje (třešně)
- revitalizace cestní sítě
- zapojení zbytků domů do krajiny (údržba náletu)

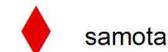
typ sídla

obec

osada

samota

dvůr

církevní stě

dálnice II. tř.

silnice I. třídy

silnice II. třídy

silnice III. třídy

